

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KORUPČNÍ RIZIKA V ČINNOSTECH POLICIE ČR

Autor práce: Vlastimil Mertl

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Josefu Křihovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MERTL, V. *Korupční rizika v činnostech Policie ČR: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2019. 67 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Klíčová slova: korupce, korupční rizika v činnostech Policie ČR, prevence korupce, příslušník Policie ČR, kvantitativní analýza dat

Věcná část bakalářské práce (dále jen „práce“) formou teoreticko-praxeologického vhledu poukazuje na jednotlivá korupční rizika v činnostech Policie ČR, zejména s ohledem k zájmově vymezenému operačnímu prostoru Policie ČR, který může vytvářet korupční potenciál, a to v užší i širší optice. Zabývá se příčinami tohoto patologického jevu, jednotlivými preventivními opatřeními, které jsou uplatnitelné při výkonu policejní činnosti.

Empirická část práce formou kvantitativního dotazníkového šetření bude reflektovat postoje samotných příslušníků Policie ČR, a to ze služby Pořádkové policie ČR, Dopravní Policie ČR a Služby kriminální policie a vyšetřování k uvedené problematice ve vztahu ke korupčním rizikům a k již zavedeným preventivním opatřením. V rámci výzkumu byly vymezeny dílčí výzkumné hypotézy, které budou podrobeny v rámci jejich vyhodnocení verifikaci či falsifikaci.

ABSTRACT

MERTL, V. *Corruption risks in the activities of Police of the Czech Republic: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2019. 67 p. Supervisor: Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Key words: corruption, corruption risks in the activities of Police of the Czech Republic, corruption prevention, the fellows of Police of the Czech Republic, quantitative data analysis

Factual part of this bachelor thesis (further only "thesis") in the form of theoretical-practice insight refers to individual corruption risks in the activities of Police of the Czech Republic, especially in regard to the defined operational interest area of Police of the Czech Republic, which can create a certain corruption potential and this in narrower or wider optics. It deals with the sources of this pathological phenomenon, particular preventive measures that are applicable during performance of police activity.

Empirical part of this thesis will reflect attitudes of fellows the Police of the Czech Republic in the quantitative questionnaire survey, namely from Riot Police of the Czech Republic, Traffic Police of the Czech Republic and Criminal Police and Investigation departments to the mentioned problematics in relation to the corruption risks and to the already established preventive measures. There were define the partial research hypotheses that will be submitted within their evaluation to verification or disprove.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Základní pojmosloví.....	11
2.1 Korupce	11
2.2 Dělení korupce.....	13
2.2.1 Malá korupce.....	13
2.2.2 Velká korupce	14
2.2.3 Další dělení korupce.....	14
2.3 Stádia korupce	16
2.4 Příčiny korupce.....	16
3 Formy korupce a právní řád České republiky	18
3.1 Úplatkářství	18
3.2 Nepotismus	20
3.3 Klientelismus.....	21
4 Korupční rizika u Policie České republiky	21
4.1 Korupční rizika související s přístupem k informacím.....	27
4.2 Korupční rizika spojená s rozhodovací pravomocí	29
4.3 Jiné nezákonné postupy a chování	31
5 Opatření omezující korupci v činnostech Policie České republiky	32
5.1 Preventivní protikorupční nástroje	32
5.2 Represivní protikorupční nástroje	38
6 Empirická část.....	42
6.1 Stanovení hypotéz	42
6.2 Výsledky dotazníkového šetření.....	43
6.2.1 Otázky dotazníku směřující na problematiku korupčního jednání	44
6.2.2 Zhodnocení výsledků šetření a porovnání s hypotézami	54
Závěr.....	56

Seznam použitých zdrojů	58
Seznam zkratk	61
Seznam tabulek a grafů	62
Přílohy:.....	64

Úvod

MOTTO: *Ne vše čemu čelíme, je možné změnit, ale nic nemůžeme změnit, pokud tomu nebudeme čelit.* (James Baldwin)

Volba bakalářské práce (dále jen „práce“), vymezuje reflektující zvolenou tematickou oblast korupčních rizik v činnosti Policie České republiky, byla determinována trvajícím celospolečenským významem vymezující požadavek boje s korupcí. Prakticky denně lze sledovat ve sdělovacích prostředcích pořady, které se věnují případům korupce ve státní správě, u veřejných činitelů nebo v podnikatelském prostředí. Najde se jen velmi málo negativních jevů, které by měly tak historicky celosvětový a dlouhodobý charakter, jako je korupce. Z toho se dá usoudit, že jev korupce je téměř přirozenou součástí lidské povahy. Uvedené téma bylo zpracovatelem zvoleno také s ohledem na praxeologické zkušenosti zpracovatele, který je aktuálně služebně zařazen na Místním oddělení Policie ČR Holešovice, na Praze 7, kde zabezpečuje jednu z forem činností tohoto základního útvaru, a to dozorčí službu.

Zabezpečení výkonu služebního poměru, dle jednotlivých ustanovení zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o služebním poměru“), v řadách Policie České republiky je fyzicky, psychicky a současně morálně značně náročná. Příslušníci Policie ČR mohou být při výkonu služby ohroženi na zdraví či životě, často se dostávají do situací, kdy musí rychle rozhodovat, aniž by měli dostatek informací. Tyto situace mohou a také často mají dlouhodobý negativní vliv na postoje a názory příslušníků.

Policie České republiky, jako bezpečnostní sbor, je také jednou ze složek, která má jako jeden ze svých úkolů boj s korupcí v rámci plnění jednotlivých úkolů dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o Policii ČR“. Je proto naprosto nepřijatelné, aby se ve složce, která je sama pověřena bojem s korupcí, vyskytovali jedinci, kteří se na korupci sami podílejí. Tito příslušníci Policie ČR svým jednáním těžce poškozují dobré jméno i samotnou činnost Policie České republiky. Také občané v tomto případě ztrácejí zájem o spolupráci s policisty.

Postavení příslušníka Policie ČR jako úřední osoby se od postavení ostatních občanů rozchází v tom, že příslušník má svěřena oprávnění stanovená zákonem, která mu v nutném případě umožňují zasahovat do práv a svobod jiných občanů. Každý takový zásah však musí respektovat stanovená pravidla dané zákony. Pokud však

dochází ke korupci v samotných řadách Policie ČR, jde o závažný problém, který narušuje celospolečenskou morálku. Odhalování takového jednání je značně složité, jelikož obě zúčastněné strany nemají na odhalení žádný zájem a nezřídka zde chybí důkazy, které by umožnili situaci řešit.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Práce si klade za cíl formou teoreticky – empirického vzhledu rámcově objasnit a popsat problematiku korupce, se zájmovým zaměřením k dotčenému orgánu veřejné správy, tedy Policie České republiky. Hlavním cílem je popsat základní zákonitosti korupce, možnosti jejího odhalování a trestního postihu. Práce je rozdělena na dvě části, a to teoretickou a praktickou.

V teoretické části práce jsou primárně vymezena základní východiska a pojmosloví zkoumané problematiky, vysvětlení pojmu korupce, její vznik a příčiny, druhy, formy a rozsah korupce. Dále jsou zde popisovány možnosti odhalování korupce a zařazení druhů korupce v rámci právního řádu České republiky.

Pro zpracování práce byly využity metody sběru dat a informací z odborné literatury, právních předpisů České republiky a webových portálů. Důležité pro tuto práci jsou také poznatky z vědních oborů, jako je etika, psychologie a sociologie. Hlavním základem těchto informací je odborná literatura. Dalším zdrojem informací jsou metodické příručky (například Ministerstva vnitra). Informace z webových portálů pak přinášejí novější aktuální poznatky.

Empirická část práce je vedena formou kvantitativního výzkumného šetření ve formě dotazníku vyplněný příslušníky Policie České republiky na obvodě Prahy 7. Metoda dotazníkového šetření má své klady, ale i zápory. Mezi výhody patří finanční nenáročnost a rychlost, mezi negativa pak malá možnost kontroly odpovědí. Výstupy z dotazníkové akce byly pak podrobeny analýze a poté byla provedena samotná interpretace zjištěných dat.

2 Základní pojmosloví

V této kapitole je pro správné pochopení zvolené problematiky tématu vysvětleno několik základních pojmů, jako korupce, formy korupce, příčiny a stadia.

2.1 Korupce

Samotný název korupce pochází z latiny a vychází ze slovního základu „rumpere“ a znamená v překladu zlomit, rozlomit nebo přetřhnout. Další latinský výraz „corruptus“ vyjadřuje následek takového zlomu a má za to, že dotyčný je donucen ke změně postojů, názorů a zásad.¹ Jedná se o negativní jev, který se ve společnosti vyskytuje většinou v latentní podobě. Jde převážně o zneužití postavení nebo funkce v politice, veřejné správě a hospodářství k osobnímu prospěchu.

Například podle mezinárodní organizace Transparency International je korupce zneužití pravomoci za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu. Označuje tak jednání představitelů veřejného sektoru, jímž se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.²

Podle Policie České republiky je korupce takové „zneužití postavení, které je spojeno s porušením principu nestrannosti při rozhodování. Je projevem chyby v rozhodovacím a řídicím procesu.“³ Bývá motivován snahou po materiálním zisku, či získání dalších jiných výhod. V rámci Policie české republiky je korupce nejčastěji v podobě přijímání a předávání úplatků, protislužeb, klientelismu nebo nepotismu. Jedná se o mnohem širší a velmi nebezpečný společenský jev, který zasahuje do řady policejních činností. Negativně také zasahuje do vědomí lidí a dále způsobuje ve společnosti morální, ale i ekonomickou újmu.⁴

Korupce je společenský jev, který není ani nový, ani ojedinělý, ale provází lidstvo prakticky po celou dobu jeho existence. Nemá hranice, vyskytuje se na všech

¹ FRIČ, P. a kol. *Korupce na český způsob*. Praha: G Plus G, 1999, ISBN 8086103269, s. 12.

² ŠTÍČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008, ISBN 978-80-87123-04-1, s. 18.

³ *Policie České republiky: Stop korupci* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-korupci.aspx>

⁴ *Policie České republiky: Stop korupci* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-korupci.aspx>

kontinentech, ve všech typech státních útvarů a politických zřízení, ve všech sférách státní správy a všech historických obdobích vývoje lidské civilizace. Z tohoto se dá usoudit, že korupce je stejně stará jako stát a státní úředníci. Doložit korupci lze i ve starověku. Ve starém zákoně, v knize EXODUS se nachází první upozornění před úplatkářstvím „*Nepřijmeš úplatek, neboť úplatek oslepuje ty, jež vidí a podvrací jednání spravedlivých.*“ Na Asyrských hliněných tabulkách byla uvedena jména, která označovala zkorumpované úředníky. Nejstarším zákoníkem, který přijímání úplatků trestal, byl vytvořen egyptským faraonem Haremhebem kolem roku 1320 před naším letopočtem. Zdůrazňoval, že soudce, který by přijal úplatek, čeká přísný trest. Roku 394 císař římský Theodosius nechal kvůli úplatkům zrušit olympijské hry.⁵ Korupce „přežila“ staletí, což zapříčinily dva podstatné jevy, a to lidská slabost a neúčinné instituce.⁶

V dnešní době se prakticky korupce vyskytuje ve všech oblastech lidské činnosti. Nejvíce v politice, hospodářství, státní sféře, ale paradoxně i v oblasti sportu. Ne vždy je korupční jednání možné postihnout zákonem. Všeobecně lze za hnací sílu korupce lidskou touhu po moci a materiálních statcích, úspěchu a penězích. Přesto však pouhá touha po moci a úspěchu nestačí. Důležité faktory, které hrají v tomto případě rozhodující roli, jsou korupční klima, struktura a funkce státního aparátu. Mezi prokorupční faktory patří výše úplatku, normativní systém, fungování administrativy, systém kontroly, korupční tradice, sociální chaos, kvalita státní správy, klientelismus, žebříček hodnot, chudoba, korupční vzory, vliv médií. V kostce lze shrnout, že korupční prostředí vytváří vliv monopolů, široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivců nebo organizací, nedostatek kontroly nad rozhodovacími osobami a nedostatečně fungující právní, administrativní, kulturní, ekonomický a politický systém.⁷

Korupce má různé podoby a formy, ale vždy se jí účastní nejméně dvě či více stran. Na jedné straně je korumpující, který poskytuje jistou výhodu s cílem získat jinou výhodu pro vlastní osobu, druhou stranou je korumpovaný, tedy ten který neoprávněně z titulu své funkce, poskytuje výhodu s vědomím, že jinou výhodu získá. Obě strany však vždy poškozují svým jednáním další subjekt. Korupce nemá znaky běžné obchodní

⁵ Časopis NATIONAL GEOGRAPHIC: Dějiny korupce a úplatkářství: Nejhorší skandály v historii[online]. Praha, 2018 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <https://www.national-geographic.cz/clanky/dejiny-korupce-a-uplatkarstvi-nejhors-i-skandaly-v-historii.html?photo=1>

⁶ LOMBARD, Paul a Hana HURTOVÁ. *Neřest a ctnost - Portréty z dějin korupce*. Themis, 2001. ISBN 80-85821-71-0, s. 7.

⁷ Ministerstvo vnitra - *Příručka občanské obrany proti korupci*. 1. Praha: Themis, Tiskárana MV, p.o., 2000, s. 7 – 10.

transakce, protože je postavena na osobní závislosti. Vždy je to diskriminační akt, který je v rozporu s principem rovných příležitostí a spravedlnosti.⁸

Korupce má své zisky a výhody, na druhou stranu můžou mít i své náklady. Mezi ně patří riziko odhalení a s ním spojená ztráta zaměstnání, dobré pověsti, riziko velkého trestu, skandalizace v médiích, rozpad rodiny. Také hrozí vydíratelnost a ztráta nezávislosti.

2.2 Dělení korupce

Korupce jako jev má mnoho podob, proto se často používá dělení druhů korupce, které se liší dle různých kritérií a dále dle jednotlivých autorů. Základním rozdělením je dle aktivity, na aktivní či pasivní korupci „*Přijímání úplatku nebo jiných výhod se označuje jako „pasivní korupce“, poskytování úplatku hmotného či nehmotného se považuje za „aktivní korupci“.*⁹

Další možné dělení je dle Chmelika J., 2003, podle rozsahu a oblasti, kde působí.¹⁰

2.2.1 Malá korupce

Tato korupce je nejčastější a nejvíce rozšířená. V tomto případě jde o menší výše úplatků či výhod oproti velké korupci. S tímto typem korupce se občané během života dostanou nejčastěji do kontaktu.

Malá korupce se převážně dotýká podplácení a ovlivňování úředních osob v souvislosti s výkonem jejich pravomocí. Často se poskytují dary nebo protislužby. Nejčastějšími účastníky malé korupce jsou veřejní úředníci, lékaři, učitelé, často i příslušníci Policie ČR. Tato korupce je vysvětlitelná a předvídatelná. Často jde také o korupci bez „krádeže“ – urychlení věci/rozhodnutí, na které mají občané právo. Může jít o zatemňování pravidel, špatnou organizaci, či o zneužívání pravomocí vyplývající z kontrolní činnosti veřejné správy. Do tohoto typu korupce jsou také často namočeni příslušníci Policie ČR. Přestože v případech tohoto druhu korupce nelze hovořit o

⁸ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Korupce*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005, ISBN: 8023956876, s. 8.

⁹ DAVID, Vladislav, NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, ISBN 978-80-7179-562-9, s. 17.

¹⁰ CHMELÍK, J., et al. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003, ISBN 80- 7201-434-X, s. 37.

ohrožení celé společnosti, není možné rozlišovat mezi ní a velkou korupcí. Z morálního pohledu zde musí převládat názor nulové tolerance vůči jakékoliv korupci.¹¹

2.2.2 Velká korupce

Je méně častá než malá, ale je daleko významnější a pro společnost a stát nebezpečnější. Týká se především těchto atributů - korupce představitelů veřejné moci, korupce v oblasti systémů a strategií, manipulace s mimorozpočtovými fondy, privatizace moci a prostředků, ochrana mocenských pozic – vyhodnocování a patronace v oblasti alokace vládních zdrojů, zneužití veřejných zdrojů pro financování politických kampaní a stran, kupování si rozhodnutí dozorčích a kontrolních orgánů, přidělování monopolních licencí. Jedná se o korupci politických představitelů, těch, co mají pravomoc ovlivňovat pravidla (zákony, regulace), nebo také rozhodují o velkých projektech (veřejné zakázky). Někdy bývá taktéž označována za takzvanou politickou korupci a dále pak takzvaný *State capture*, což je jev, při kterém prakticky dochází ze strany vybraných skupin osob či soukromých subjektů k ovládnutí legislativních procesů.¹²

2.2.3 Další dělení korupce

Korupci lze dělit podle mnoha kritérií, jako příklad je možné poukázat na tabulku forem korupce dle J. Volejníkové.

Tabulka č. 1: Klasifikace forem korupčního jednání¹³

ZVOLENÉ KRITÉRIUM KLASIFIKACE FOREM KORUPCE	FORMA KORUPCE
Intenzita páchání, rozsah a závažnost korupce	malá (bagatelní) korupce

¹¹ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Korupce*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005, ISBN: 8023956876, s. 7, 8.

¹² DANČÁK, Břetislav a kol. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politický ústav, 2006, ISBN 80-210-4062-9, s. 13-20.

¹³ VOJELNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007, 978-80-7259-055-1, s. 26

	velká (organizovaná) korupce
Oblast výskytu korupce	korupce vnitřní, korupce politická, korupce ve veřejné správě a veřejném sektoru, korupce v soukromém sektoru, korupce v médiích, korupce ve sportu
Využití soukromých prostředků k ovlivňování veřejných činitelů (state capture)	ovládnutí státu vlivová korupce administrativní korupce (podle pravidel a proti pravidlům)
Existence dohody mezi aktéry korupce	korupce přímá korupce nepřímá (zprostředkovaná)
Charakter subjektů korupčního vztahu	korupce základní (individuální) korupce organizovaná
Četnost korupčních vztahů	korupce ojedinělá korupce recidivující
Původ aktérů korupce	korupce domácí korupce importovaná
Teritorium rozsahu korupce	korupce regionální korupce národní (celostátní) mezinárodní korupce

2.3 Stádia korupce

Korupce má samozřejmě i svá stádia, popsané dle Chmelíka J.:¹⁴

1) Stadium náhodné (příležitostné) korupce – v této počáteční fázi jde o náhodný, ojedinělý jev. Nedojde k masovému korupčnímu jednání. Odhalování této korupce je poměrně úspěšné a daří se i její postih.

2) Stadium spontánně regulované korupce – tato další fáze je projevem selhání kontrolních mechanismů. Z náhodné korupce se stává pravidlo a vzniká korupční prostředí. Korupce se rozšiřuje do dalších kategorií života ve společnosti. Nedůsledné postihování vede k dalšímu rozšiřování korupce.

3) Stadium organizované korupce – masové korupční jednání se přeměňuje na organizované korupční aktivity. Vznikají vzájemně propojované korupční řetězce. Kontrolní mechanismy jsou zkorumpované a nefungují. Korupce se začíná objevovat v politice a ve státní správě. Vytvářejí se klientské sítě.

4) Stadium systémové korupce – je vrcholnou fází, kde dochází k propojování klientských sítí se státními organizacemi. Korupce proniká do celého systému státní správy. Korupce je garantovaná a podporována státem. Takto vzniká korupční stát.

2.4 Příčiny korupce

Základním hnacím motorem korupce je lidská touha po zisku a úspěchu. Ta je dána každému jedinci. Záleží vždy na tom, jaké jsou příležitosti ke korupčnímu jednání. V prostředí, kde je možno rozhodovat skrytě a neomezeně, jsou ideální podmínky pro ovlivnění takového rozhodnutí. Korupce vždy souvisí se dvěma druhy selhání, a to selháním institucí a selháním lidí. Příčiny korupce dále souvisí s poměrem mezi

¹⁴ CHMELÍK, J. a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha a.s., 2003, ISBN 80-7201-434-X, s. 22-25

prospěchem a rizikem z korupčního jednání. Na příčiny vzniku korupce lze nahlížet z několika hledisek a faktorů spouštějící korupční jednání, tzv. prokorupční faktory¹⁵:

- Výše úplatku – teorie předpokládající, že každý je úplatný a záleží pouze na okolnost a výši úplatku.
- Normativní systém – existence systému oficiálních norem upravující fungování společnosti. Jedná se o normy psané i nepsané.
- Fungování administrativy – nadmíra byrokracie, neefektivní počínání místní a státní správy je podhoubí korupce.
- Systém kontroly – existence kontroly, vytvářející hrozbu pro ty kdo mají sklony ke korupčnímu jednání. Jde o poměr rizika odhalení a zisku z korupce.
- Sankce – musí platit, že korupční jednání se nemůže vyplatit.
- Korupční tradice – jsou země, kde korupce běžná, tolerována či dokonce očekávána.
- Sociální chaos – ve společnostech, kde došlo k velkým společenským změnám.
- Kvalita státní správy – zde je protikorupčním jevem kvalifikovaná, respektovaná, výkonná a relativně dobře finančně ohodnocená výkonná moc.
- Klientelismus – spočívá ve zvyku vyřizování občanských záležitostí zákulisní cestou, tedy mimo pořadí, pracovní dobu, prostřednictvím známých.
- Hodnotový žebříček – prokorupčně spočívající v deformovaném žebříčku hodnot, kde přední místa zaujímají hodnoty jako bohatství a prospěch.
- Chudoba – nízké platy vedou k aktivitám kompenzující chudobu.
- Korupční vzory – jde o obecné povědomí a úzus, že úředníci jsou zkorumpovaní.
- Vliv médií – média ovlivňují veřejné mínění.

¹⁵ CHMELÍK, J., TOMICA, Z., *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 25-29.

3 Formy korupce a právní řád České republiky

V této části se pokusím vybrat určité formy korupce, které se mohou vyskytovat i u Policie České republiky. Jedná se někdy o formy korupce, které nebývají ani postihovány zákony, protože nedochází k naplnění všech potřebných znaků skutkových podstat trestných činů, které se vztahují ke korupci. Výjimkou je úplatkářství, které je vymezeno v několika skutkových podstatách trestních činů v trestním zákoníku. Někdy dále uvedené formy korupce probíhají natolik latentně, že se nedaří takové jednání odhalit, prokázat a trestat.

3.1 Úplatkářství

Jedná se o jednu z nejznámějších, nejviditelnějších a nejzávažnějších forem korupce. Přestože trestní zákoník nepoužívá pojem korupce, je tento evidentně negativní společenský jev postihován především trestnými činy uvedenými v části druhé hlavy X. trestního zákoníku (zákon číslo 40/2009 Sbírky) nazvané „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“, zejména podle dílu 3 „Úplatkářství“.

Jedná se o:¹⁶

- *§ 331 Přijetí úplatku*
- *§ 332 Podplácení*
- *§ 333 Nepřímé úplatkářství*
- *§ 334 Společné ustanovení pak vymezuje pojmy úplatek, úřední osoba a obstarávání věci obecného zájmu osobami, které věci obecného zájmu obstarávají.*

Kromě úplatkářství je v právním řádu uvedeno několik dalších skutkových podstat trestných činů, které popisují korupční jednání. Protože rozhodující prostor a hlavní nebezpečí korupce leží v oblasti veřejné správy včetně moci zákonodárné a moci

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8.1.2009 Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009.

soudní, jde především o vybrané činy úředních osob podle části druhé hlavy X. dílu 2 trestního zákoníku „Trestné činy úředních osob“:¹⁷

- § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby,
- § 330 Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti,
- § 180 Neoprávněné nakládání s osobními údaji,
- § 255 Zneužití informace a postavení v obchodním styku,
- § 256 Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě,
- § 257 Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži,
- § 258 Pletichy proti veřejné dražbě.

V souvislosti s úplatkářstvím je žádoucí vysvětlení pojmů úplatek, úřední osoba a obstarávání věcí obecného zájmu, neboť tyto pojmy přímo souvisí s již uvedenými trestnými činy.

a) Úplatek

Pokud se budeme držet definice úplatku, tak jak je uvedena v § 334 odst. 1 trestního zákoníku, pak „úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.“¹⁸ Z uvedené definice vyplývá, že úplatek může být ve formě peněz, protislužeb nebo předmětů různých hodnot. Důležitým aspektem je to, že není stanovena žádná minimální výše úplatku, tak jak je tomu například u některých majetkových trestných činů, kde zákonodárce vyžaduje určitou minimální výši vzniklé škody.

b) Obstarávání věcí obecného zájmu

Dle Ústavního soudu s odkazem na judikatury obecných soudů jde o činnost, „která souvisí s plněním úkolů, týkajících se věcí obecného zájmu, tedy nejen rozhodování orgánů státní moci a správy, ale i uspokojování zájmů občanů a právnických osob v oblasti materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb, pokud

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8.1.2009 Trestní zákoník. In: *Sbirka zákonů České republiky*. 2009.

¹⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2886.

se jedná o záležitosti obecného (veřejného) zájmu“¹⁹ A právě obstarávání věci obecného zájmu je součástí prakticky každé činnosti Policie ČR.

c) Úřední osoba

Úřední osoba je výraz, který nahradil původní označení „veřejný činitel“, který je stanoven v § 127 trestního zákoníku, případně v § 334 stejného zákona. Lze obecně říci, že úředními osobami jsou určité druhy profesí a ústavních představitelů vykonávajících veřejnou moc, kterým je na základě tohoto zákona poskytována určitá ochrana a zároveň vyžadována zvláštní odpovědnost. „Za podílení se na plnění úkolů společnosti a státu je třeba považovat pouze výkon důležitých veřejných funkcí a rozhodovací činnost s tím spojenou, nelze sem zahrnovat výkon pomocných, manuálních nebo méně významných technickoadministrativních a zabezpečovacích prací (technici, písárky, tiskový mluvčí, vrátní, příslušníci ochranky, pomocný personál)“²⁰. Taktéž mezi úřední osoby řadíme příslušníky Policie ČR. Zákon dává úředním osobám zvláštní ochranu, ale také požaduje jejich zvláštní odpovědnost. Trestá se násilí proti úřední osobě nebo vyhrožování jí, ale také, i pokud by svou pravomoc zneužila či překročila. Pokaždé se vždy požaduje, aby takový případný trestný čin byl spáchán v přímé souvislosti s její pravomocí a odpovědností. Úřední osoba nemusí figurovat v každém případě úplatkářství (naopak nutné je obstarávání věci obecného zájmu), avšak její angažovanost zvyšuje společenskou nebezpečnost, což se odráží i v sankcích.

3.2 Nepotismus

Tento výraz pochází z italského slova „nepos“, v překladu vnuk, synovec. Tato forma korupce popsána dle K. Petrovského²¹ značí uplatňování vlivu na společenské struktury prostřednictvím prosazování příbuzného jedince do významných pozic. Toto

¹⁹ ÚSTAVNÍ SOUD ČR. *Nalus: databáze rozhodnutí Ústavního soudu* [online]. Brno, 1998 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/search/gettext.aspx?sz=pl-6-98>

²⁰ KUČHTA, Josef. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 1.* vydání Praha: C. H. Beck, 2009. 617 s. ISBN 978-80-7400-047-8. S. 441.

²¹ PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha.* 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia a. s., 2007, s. 19. ISBN 80-86861-94-5.

jednání lze považovat za velmi škodlivé a nežádoucí, zejména když k němu dochází ve veřejné sféře.

3.3 Klientelismus

Tento výraz pochází z latinského slova „*cliens*“, v překladu poslušný. Pojem, který označuje upřednostnění přátel a spřízněných skupin. Funguje na principu vztahu mezi závislými klienty a jejich patronem. Podstatná je zde nerovnost zúčastněných stran. Vztah bývá přísně osobní, zpravidla emotivně zabarven. Vztah bývá udržován dobrovolně oběma stranami.

Společným rysem klientelismu a nepotismu je skutečnost, že toky výhod v rámci těchto vztahů mohou probíhat až se značným časovým odstupem, což velmi znesnadňuje odhalování těchto forem korupce. Osoby, které se těchto vztahů zúčastní, těží již ze samotné účasti na tomto vztahu. Často se nejedná o finanční výhody, ale může jít o prestiž, přístup k informacím, výhodné zaměstnání, rychlejší pracovní postup, podíl při rozhodování a odměňování.²²

4 Korupční rizika u Policie České republiky

Tato část práce je věnována nejčastějším korupčním rizikům, která se přímo dotýkají činnosti příslušníků Policie České republiky. K této specifické oblasti není příliš velké množství odborné literatury, proto zde bude vycházeno i z vlastních zkušeností a poznatků, získaných v souvislosti s výkonem služby v řadách pořádkové policie.

Příslušníci Policie ČR jako státní úředníci jsou v nejširším a nejčastějším styku s širokou veřejností. Proto zde také vzniká mnoho příležitostí ke korupčnímu jednání. Příslušníci Policie ČR ve své podstatě jsou povinni samotnou korupci vyšetřovat a odhalovat, ale samotná policejní práce často korupční jednání, byť nezákonně, iniciuje.²³

²² ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008, s. 23, ISBN 978-80-87123-04-1.

²³ Herzogová Zuzana, *Policejní korupce – mediální téma, nebo každodenní realita?*, časopis Kriminálnístika – 37, 2004, č.2, s. 81 – 96

Jednoduchá definice korupce v policii zní „policista, který přijme úplatek za protislužbu, zvýhodňuje jednu osobu na úkor ostatních“. Tím je porušena rovnost občanů před zákonem. Akceptace úplatků příslušníkem Policie ČR zpochybňuje samotný princip demokratického státu, který má příslušník sám reprezentovat.²⁴

Termín korupční riziko lze pojmut tak, že jde o činnost, při které je nebezpečí vzniku tohoto rizika. Důvodů, proč někteří příslušníci Policie ČR mohou podlehnout korupci, je dle J. Klimeše několik:²⁵

- Nedostatečný výběr nových příslušníků policie ČR, překotné náborů, zvyšování sborů bez ohledu na kvalitu
- Nedostatečný důraz na kvalitu jejich přípravy. Délka studia běžného příslušníka Policie ČR, který vstupuje do řad policie po maturitě, je pouhých 9 měsíců teoretické a 3 měsíce praktické přípravy. Tato nedostatečná příprava má za následek amatérismus ve výkonu. Tito noví příslušníci nemají dostatečné teoretické znalosti a není u nich vybudována profesní identita a sebevědomí. Nejsou na své povolání dostatečně hrdí, protože nikdy pro ně nemuseli nic většího obětovat. Tito noví absolventi policejních škol nezvládají například různý způsob práce při dopravní kontrole či nehodě. Také nezvládají práci s davem. Nedostatek zdravého sebevědomí a hrdosti vede často k laxnímu výkonu služby, k braní úplatků a korupci. O tomto svědčí i statistiky, které udávají, že 75% trestných činů páchají ti, kteří jsou ve služebním poměru do 10 let.
- Většina policejní korupce není způsobena finanční nouzí. V Čechách se zvýšily platy policistů bez ohledu na kvalitu jejich přípravy. Bohužel část veřejnosti se domnívá, že rozhodnutí o vzetí úplatku souvisí s výší platu. Není to ale tak. Existují samozřejmě i tzv. korupce z nouze, ale toto nejsou tyto případy.

Při snaze popsat samotná jednotlivá korupční rizika v činnostech příslušníků Policie ČR je třeba si nejdříve vymezit rozsah a náplň jejich činnosti. Je třeba si položit otázku, v jakých situacích se občan s příslušníky Policie ČR setkává a co můžeme učinit pro transparentnost těchto interakcí. Tedy se blíže zaměřit na jejich působnost,

²⁴Herzogová Zuzana, *Policejní korupce – mediální téma, nebo každodenní realita?*, časopis Kriminálnístika – 37, 2004, č.2, s. 81 – 96

²⁵PhDr. Mgr. KLIMEŠ, Jeroným, Ph.D., *Korupce v policejní práci*, [online]. 2005 [cit. 2019-01-01], s.1,2 dostupné z: <http://www.klimes.us/mojeprace/korupce.pdf>

oprávnění a pravomoci, při kterých se mohou ocitnout v situacích, kdy za získanou neoprávněnou výhodou přikročí k nezákonnému či nestandardnímu postupu. Náplň jejich činností a úkolů je vymezen jak v zákoně o Policii České republiky, tak dále i v dalších předpisech. Především se jedná o ochranu bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku. Dále předcházení trestné činnosti, plnění úkolů podle trestního řádu, především v přípravném řízení, plnění úkolů ve správním řízení a dále i dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu. K plnění těchto úkolů využívají příslušníci Policie ČR své zákonem svěřené oprávnění a pravomoci. Jedná se o rozhodovací činnost ve věcech obecného zájmu v případech správního řízení a i trestního řízení. Dalším rizikem je zde oprávnění přístupu k neveřejným informacím. Jelikož tyto uvedené pravomoci a oprávnění příslušníci Policie ČR využívají k plnění jim svěřených úkolů, nelze je jim odebrat či omezovat.²⁶

Korupčními riziky v činnostech Policie České republiky se zabývá Rozkaz policejního prezidenta číslo 209, ze dne 26. října 2015, kterým se vydává interní protikorupční program Policie České republiky. V příloze tohoto dokumentu jsou v rámci policie popsány oblasti potenciálních rizik výskytu korupčního jednání, formy korupce, určeny stupně významnosti vlivu rizika a určena vhodná opatření ke snížení příslušných rizik.²⁷

Tabulka č. 2 - určení stupně významnosti vlivu rizika²⁸

Pravděpodobnost zapůsobení rizika	Nežádoucí dopad rizika	Stupeň významnosti vlivu rizika (pravděpodobnost x dopad)
5 – Pravděpodobná Vyskytuje se v rozsahu (81 – 100 %)	5 – Značný Poruchy mají dopad na veřejnost, ohrožení plnění zákonných povinností, finanční ztráty	5 – Velice závažný (v rozsahu 21 – 25)
4 – Téměř pravděpodobná	4 – Střední	4 – Závažný

²⁶ MERTL, Vlastimil. *Korupční rizika v činnostech Policie ČR*. Praha, 2018. Absolventská práce. Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Praze. Vedoucí práce Mgr. Vlastimil Burian, s. 17

²⁷ ROZKAZ policejního prezidenta č. 209. 26.10.2015, s.9, Praha, 2015.

²⁸ 209. Rozkaz policejního prezidenta: interní protikorupční program Policie České republiky - příloha. 26. října 2015. Praha: Policie ČR, 2015

Vyskytuje se v rozsahu (61 – 80 %)	Periodicky se opakující výpadky v činnostech, riziko finančních ztrát, velké množství pochybení, musí řešit soudy a nadřízené orgány 4	(v rozsahu 16 – 20)
3 – Možná Vyskytuje se ve větší části (41 – 60 %)	3 – Malý Občasné výpadky v činnostech, nutné zásahy do režimu organizace, poruchy narušující vnitřní chod	3 – Nezanedbatelný (v rozsahu 9 – 15)
2 – Nepatrná Vyskytuje se za výjimečných okolností (21 – 40 %)	2 – Nepatrný Výpadky v činnostech, které nemají vliv na chod organizace, nápravná opatření vyžadující spolupráci několika subjektů	2 – Běžný (v rozsahu 4 – 8)
1 – Zanedbatelná Vyskytuje se v zanedbatelném rozsahu (1 – 20 %)	1 – Zanedbatelný Výpadky v činnostech, které nemají vliv na chod organizace, běžná nápravná opatření	1 – Zanedbatelný (v rozsahu 1 – 3)

Tabulka č. 3 - rizika a opatření týkající se ochrany osobních údajů a poskytování informací²⁹

Rizikové místo v činnosti	Možná forma korupce	Stupeň významnosti vlivu rizika	Opatření ke snížení rizika korupce
Přístup k informacím z informačních systémů	Zneužití získaných informací a z toho plynoucí prospěch či jiné výhody získané v souvislosti s předáním informací nepovolaným osobám	5	Důsledná kontrola vedoucími pracovníky, přidělení vlastní heslo, zaznamenávání přístupů do evidencí v evidenci přístupů, poučení o povinnostech při zpracování osobních údajů, přidělování přístupových oprávnění na základě systémového zařazení pracovníka (tzn. definice pracovních funkcí, oprávnění a realizace jednotného přístupu do všech evidencí), transparentní stanovení režimu nakládání s osobními údaji
Poskytování informací sdělovacím prostředkům	Poskytnutí informace, která není určena ke zveřejnění, vybraným zástupcům médií za úplatu, poskytnutí exkluzivní informace vybraným zástupcům médií za úplatu	4	Důsledná kontrola dodržování právních předpisů a interních aktů řízení, uplatňování Etického kodexu Policie České republiky ve vztahu k zástupcům médií

²⁹ 209. Rozkaz policejního prezidenta: interní protikorupční program Policie České republiky - příloha. 26. října 2015. Praha: Policie ČR, 2015

Tabulka č. 3 - rizika a opatření týkající se trestního řízení a rizika a opatření týkající se správního řízení³⁰

Rizikové místo v činnosti	Možná forma korupce	Stupeň významnosti vlivu rizika	Opatření ke snížení rizika korupce
Trestní řízení	Účelově nesprávně vedené trestní řízení, nelegální nakládání s informacemi o probíhajícím trestním řízení	4	Důsledná kontrola vedení trestních spisů ze strany vedoucích pracovníků
Přestupkové řízení	Přijetí úplatku nebo jiného prospěchu při vyřizování přestupku v blokovém řízení na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, veřejného pořádku, cizinecké problematiky nebo pro porušení povinností držitele zbrojního průkazu, záměrné neoznámení přestupku a tím jeho neřešení věcně a místně příslušným přestupkovým orgánem; manipulace obsluhy dokumentační techniky dopravní policie s pořízenými údaji	3	Jednoznačný výklad zákonných ustanovení, kontrola procesních postupů v přestupkovém řízení, důsledná kontrolní činnost ze strany vedoucích
Omezení osob na osobní svobodě	Přijetí úplatku nebo jiného prospěchu za mírnější vyřízení protiprávního jednání osoby omezené na osobní svobodě a předané obecní (městskou) policií podle věcné příslušnosti (např. domluvou nebo blokovou pokutou) a její následné propuštění místo umístění do policejní cely, přijetí úplatku za neřešení protiprávního jednání osoby a neprovádění dalších úkonů (např. předvedení) v případě	2	Důsledné dodržování interního aktu řízení, důsledná kontrolní činnost ze strany vedoucích pracovníků při umísťování osob omezených na osobní svobodě do policejních cel a při plnění úkolů v

³⁰ 209. Rozkaz policejního prezidenta: interní protikorupční program Policie České republiky - příloha. 26. října 2015. Praha: Policie ČR, 2015

	zjištění protiprávního jednání na veřejném prostranství, které není monitorované		rámcí hlídkové a obchůzkové služby
--	--	--	------------------------------------

Z výše uváděného a z přílohy Rozkazu policejního prezidenta číslo 209, ze dne 26. října 2015, kterým se vydává interní protikorupční program Policie České republiky, lze rozdělit korupční rizika v činnostech příslušníků Policie ČR na korupční rizika spojená s přístupem k informacím a korupční rizika v souvislosti s rozhodovací činností. Další samostatnou kategorií korupčních rizik jsou vlastní nezákonné postupy a chování příslušníků Policie ČR. Toto dělení korupčních rizik lze i dle přílohy uvedeného Rozkazu policejního prezidenta dále specifikovat:³¹

1. Korupční rizika spojená s přístupem k informacím:

- a) Poskytnutí informací z evidencí
- b) Poskytnutí jiných neveřejných informací

2. Korupční rizika spojená s rozhodovací činností

- a) Ve věcech trestního řízení
- b) Ve věcech správního řízení
- c) Neprovedení dalších úkonů, či zákroku

3. Jiné nezákonné postupy a chování

Zde budou doplněna další korupční rizika vztahující se k pořádkové službě Policie České republiky, která nelze zařadit do výše uvedených kategorií.

4.1 Korupční rizika související s přístupem k informacím

Tato část je věnována kategorii korupčních rizik souvisejících s informacemi, ke kterým mají příslušníci Policie ČR přístup. Policista může získat neveřejné informace prakticky ze dvou zdrojů, tím prvním jsou neveřejné evidence, ke kterým má přístup a

³¹ MERTL, Vlastimil. *Korupční rizika v činnostech Policie ČR*. Praha, 2018. Absolventská práce. Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Praze. Vedoucí práce Mgr. Vlastimil Burian, s. 21

druhým zdrojem je samotný výkon jeho služby, proto lze dojít k závěru, že je možné v této kategorii definovat dvě podkategorie.

a) Neoprávněné poskytnutí informací z evidencí

Korupční rizika této podkategorie vycházejí z pravomoci příslušníka Policie ČR přistupovat do široké škály evidencí, kde jsou uloženy i zákonem chráněné osobní údaje, jako příklad lze uvést centrální registr obyvatel, či registr trvale a dočasně usídlených cizinců, tak i majetkové poměry, zde přichází v úvahu například centrální registr vozidel. V neposlední řadě i možnost zjištění trestní minulosti osob, kde lze využít informace z opisu rejstříku trestů či registru zájmových osob policie. Příslušníci Policie ČR jsou sice oprávněni do jim zpřístupněných evidencím vstupovat jen za účelem plnění služebního úkolu, a přestože přístup do evidencí je pouze na základě přihlášení konkrétního příslušníka do systému či jeho zaznamenání při dožádání, pokud se tak děje formou dotazu, nelze plně eliminovat možnost korupčního jednání, kdy může poskytnout dané informace neoprávněné osobě. Může se jednat o informace k vlastnictví vozidla, trvalého či současného pobytu, tedy může docházet k prověřování a lustraci osob pro jinou osobu nebo organizaci za úplatu.

b) Neoprávněné poskytnutí jiných informací

V tomto případě lze spatřovat korupční rizika v možnostech přístupu příslušníků Policie ČR k jiným neveřejným informacím než již ze zmiňovaných registrů, které nejsou určeny ke zveřejnění. Jde o informace získané během výkonu služby. Jedná se o předání takové informace například médiím za úplatu, kdy se může jednat i o fotodokumentaci z předmětného místa a události. Další možností je sdělení a vyzrazení připravovaného preventivního opatření na daném území předem zainteresovaným osobám za úplatu. Zde může jít například o připravovanou kontrolu prodeje pyrotechniky na stáncích prodejců, o plánované kontrole restauračních zařízení ve věci podávání alkoholu mladistvým a podobně. Případně pro osobu, která plánuje spáchat trestný čin, vytipuje ideální místo, čas a způsob spáchání tohoto trestného činu tak, aby jeho odhalení bylo znesnadněno či znemožněno.

4.2 Korupční rizika spojená s rozhodovací pravomocí

Tato podkapitola je věnována korupčním rizikům, která souvisejí s nadáním příslušníka Policie ČR rozhodovat o určitém řešení vzniklé situace. V zásadě je způsobilý rozhodovat o postupu ve věci správních deliktů, ve věci podezření z trestných činů a při provádění zákroků, případně úkonů. S ohledem na zmíněné možnosti rozhodování lze dospět k závěru, že je možné v této kategorii definovat tři podkategorie korupčních rizik.

a) Ve věcech trestního řízení

Zde je třeba si uvědomit, že příslušník Policie ČR se podílí na provádění úkonů trestního řízení od prvopočátku, a to od prvotních úkonů na místě činu či při příjmu oznámení o trestném činu, tak poté i v rámci celého přípravného řízení.

Zde lze vyvodit možnost ovlivňování průběhu a výsledku ze strany podezřelého, ale i poškozeného.

Ze strany podezřelého může jít o snahu změny právní kvalifikace skutku v jeho prospěch za úplatu. K tomuto může dojít z prvotní iniciace podezřelého nebo i ze strany samotného příslušníka Policie ČR. Může docházet ke snaze k záměrnému opomenutí neopakovatelného či neodkladného úkonu, či jeho hrubého zkreslení, který by odůvodnil užití nesprávné právní kvalifikace. Příkladem může být případ krádeže vloupáním, kdy je zde protokol o ohledání místa činu jedním z důkazních prostředků a jeho zkreslení může vést ke špatné právní kvalifikaci. Dalším příkladem může být zajištění účelově sníženého odborného vyjádření ke vzniklé škodě, které fakticky sníží vyčíslenou škodu na majetku. I zde může následně příslušník Policie ČR odůvodnit změnu právní kvalifikace a věc kvalifikovat jako přestupek.

I poškozená strana může mít zájem na jistém zkreslení průběhu vyšetřování a určení jí vyhovující právní kvalifikace, nebo uvedení nepravdivých údajů do dokumentace trestního spisu. K tomuto jí může vést snaha o uplatnění pojistného plnění, či jeho zvýšení. Příkladem může být uvedení nepravdivých či zkreslených údajů o poškození motorového vozidla do protokolu, kde je snaha zahrnout i jiná poškození, nesouvisející s prověřovaným skutkem. Dalším příkladem může být špatná právní

kvalifikace prosté krádeže věcí z objektu, kdy je snaha toto kvalifikovat jako krádež vloupáním z důvodu uplatnění pojistného plnění.

Těmto a podobným nestandardním postupům se lze vyhnout pouze důslednou kontrolou vedení trestních spisů a procesních postupů ze strany vedoucích pracovníků, kteří schvalují daná rozhodnutí.

b) Ve věcech správního řízení

Zde, vzhledem k činnostem příslušníků Policie ČR, se vyskytují korupční rizika v nevyšší míře. Už vzhledem k plnění úkolů při dohledu nad bezpečností a plynulostí provozu na pozemní komunikaci.

I v tomto případě může vznik korupčního jednání vzejít jak z vnějšího podnětu, tak ze strany samotného příslušníka Policie ČR. Dá se konstatovat, že v těchto případech se nejedná o systémovou a sofistikovanou korupci, ale o selhání jedince či jedinců. Z tohoto důvodu se tato korupce těžko odkrývá, především pokud není páchána opakovaně a cíleně. Většinou probíhá takzvaně mezi čtyřma očima.

V této části lze sledovat dvě hlavní oblasti korupčních rizik. Jednou oblastí jsou situace při řešení přestupkového chování, kdy je věc ukončována uložením pokuty příkazem na místě. Při tomto může docházet k ukládání pokut bez vydání příkazového bloku, kdy vybrané finanční prostředky si příslušník Policie ČR ponechá pro svou potřebu. Další oblastí korupčních rizik je v rámci šetření a vyřizování podezření ze spáchaného přestupku, kdy i v tomto vedeném spisovém materiálu může docházet ke zkreslování skutečností. Následně ve věci příslušník Policie ČR nedodrží záměrně procesní postupy a nezákonně rozhodne, za úplatu nebo jiných prospěch, že se nejedná o přestupek, nebo že není známa osoba pachatele, přesto že tomu tak není. Další možností je řešení přestupku uložením nestandardní výší pokuty v příkazu, místo oznámení přestupku příslušnému správnímu orgánu.

I v těchto případech je důležitá kontrola a dohled nad procesními postupy v přestupkovém řízení a důsledná pravidelná kontrolní činnost ze strany vedoucích pracovníků. Dalším prvkem ke snížení korupčních rizik je vybavení příslušníků policie technikou, která umožňuje dokumentovat průběh úkonu a rotace členů hlídky.³² Problém, který zde zůstává, je hotovostní platba.

³² ROZKAZ policejního prezidenta č. 209. 26.10.2015. Praha, 2015.

c) Neprovedení dalších úkonů, či zákroku

Příslušníci Policie ČR při plnění úkolů vykonávají v rámci svých pravomocí služební úkony a zákroky. Úkon je činnost příslušníka, který v rámci služby koná k naplnění požadovaného úkolu. Zákrok lze specifikovat jako úkon, přičemž příslušník užívá fyzické síly, tedy některý z donucovacích prostředků.

Korupční rizika zde mohou spočívat v nedokončení nebo upuštění od služebního úkonu či zákroku. Příkladem může být činnost příslušníka Policie ČR, který vypátrá osobu, na kterou je vydán příkaz k zatčení, ale za úplatu od zatčení a dalšího postupu upustí. Další možností v této oblasti je upuštění od zadržení nebo zajištění osoby pachatele na místě činu.

Zde, při předpokladu, že hlídka Policie ČR je většinou složena minimálně ze dvou členů, lze riziko korupčního jednání snížit rotací členů hlídky.

4.3 Jiné nezákonné postupy a chování

Tato podkapitola je věnována kategorii korupčních rizik souvisejících s nezákonnými či nevhodnými aktivitami příslušníků Policie ČR. Osobně si myslím, že z uvedených tří základních kategorií mají korupční jednání této kategorie nejbližší tomu, aby se příslušník Policie ČR v důsledku jejich páčání časem zapojil do organizovaného zločinu. Další dělení této kategorie již není nedefinováno, neboť by tím došlo pouze k vyjmenování konkrétního korupčního jednání.

Korupční rizika této kategorie se velmi úzce dotýkají situací, kdy případné korupční jednání spočívá ve zneužití pravomoci příslušníka Policie ČR. Tento se takového jednání může dopustit tím, že bude vykonávat své pravomoci způsobem odporujícím právním předpisům, překročením pravomocí, nebo nesplněním povinností, které vyplývají z jeho pravomocí. Často zde ze strany příslušníka Policie ČR dochází k souběhu více trestných činů. Konkrétním příkladem takového jednání může být situace, kdy odcizí peníze zadrženého pachatele, nebo takové jednání, kdy při prověření náhlého úmrtí odcizí věci v bytě zesnulé osoby. V uvedených dvou případech by takové jednání mohlo naplňovat skutkovou podstatu zneužití pravomoci úřední osoby podle

§ 329 trestního zákoníku a zároveň skutkovou podstatu krádeže podle § 205 téhož zákona.

I zde vycházejme z předpokladu, že hlídka Policie ČR je minimálně dvojčlenná, proto i zde je možnost omezení korupčních rizik užitím rotace členů hlídek. Dále je zde možnost využití a sledování indikátorů korupce, tomuto bude věnována další část.

5 Opatření omezující korupci v činnostech Policie České republiky

Vzhledem k existenci korupčního jednání, které se nevyhýbá ani příslušníkům Policie České republiky, je nutné přijímat různá opatření potlačující tento negativní jev. Je třeba zaměřit se na podmínky, které napomáhají výskytu korupčních rizik. Uvědomit si, že korupci se daří všude tam, kde není další kontrola. Tedy tam, kde existuje příležitost ke korupčnímu jednání, která může zůstat skryta.

Jak uvádí K. Petrovský: *„Boj policie proti korupci ve vlastních řadách je velice složitý. Trestná činnost páchaná lidmi, kteří jí ve své odbornosti vyšetřují, a tudíž vědí, jak vyšetřování mařit, se jen velmi těžko odhaluje, o profesionální sounáležitosti nemluvě.“*³³

Protikorupční nástroje lze rozdělit na preventivní a represivní protikorupční nástroje. Preventivními se rozumí ta opatření, která jsou způsobila předcházet výskytu korupce. Zde bych zařadil i prostředky a možnosti odhalování a dokumentaci takového chování. Represivními nástroji pak ty, jejichž úkolem je výskyt korupce ve společnosti postihovat sankcemi. Je třeba, aby se oba tyto typy protikorupčních nástrojů doplňovaly a působily současně.

5.1 Preventivní protikorupční nástroje

Otázkou preventivních protikorupčních opatření se v řadách Policie České republiky zabývá stálá protikorupční komise Policie České republiky, která byla zřízena v roce

³³ PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia a. s., 2007, s. 49. ISBN 80-86861-94-5.

2006 rozkazem policejního prezidenta k realizaci úkolů vyplývajících z vládního programu boje proti korupci a z resortního interního protikorupčního programu. Komise je poradním orgánem policejního prezidenta na úseku koordinace a metodiky vnitroresortních protikorupčních opatření.³⁴

Tato část bude zaměřena na již zavedená preventivní protikorupční opatření a popřípadě směřována na jejich slabiny.

a) Základní odborná příprava a následná školení

Jedním z prvních a základních prvků je zde základní odborná příprava příslušníka Policie ČR, která je pro nového příslušníka nastavena v době 9 měsíců teoretické a 3 měsíců praktické přípravy. V rámci této přípravy se nově přijatí příslušníci Policie ČR učí o možnostech a postupech pro případ, že se dostanou do korupční situace, jak předcházet těmto situacím, jak by se měli zachovat, když jsou svědky korupčního jednání. Je otázkou, zda tato doba přípravy je dostačující pro mladého člověka ve věku 18 – 20 let k osvojení všech odborných znalostí a kompetencí i v etickém rozsahu. Zejména pochopení nepřijatelnosti korupčního jednání, ztotožnění se s prací policisty a morálními principy a etickým kodexem. Zde se tedy naskýtá možnost zvyšování časových dotací věnovaných problematice etiky a základních informací zabývajících se bojem proti korupci v rámci základní odborné přípravy, což zmiňuje Herzogová ve svém článku „vzdělávací systém v nedostatečné míře připravuje policisty na řešení korupčních situací. Po jeho opuštění policisté dobře neovládají způsoby jak předcházet korupčním atakům a neznají ani jak se v korupční situaci korektně zachovat.“³⁵

Taktéž následná školení policistů v této oblasti nejsou uskutečňována dostatečně často a ve většině případů pouze formou seznámení se s přijatými normami a pokyny.

Další oblastí je školení vedoucích pracovníků Policie ČR, kteří by měli jít příkladem a dále být schopni podle indikátorů korupčního jednání rozpoznat možné korupční chování svých podřízených. **Indikátory korupčního jednání:**³⁶

- 1) Rozporuplné, nestandardní, či chybné úřední výkony:

³⁴ Policie České republiky: Stálá protikorupční komise Policie České republiky [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/stala-protikorupcni-komise-policie-ceske-republiky-43362.aspx>

³⁵ Herzogová, Z. Policejní korupce - mediální téma, nebo každodenní realita?, *Policista* č. 2. 2004 s.15

³⁶ Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Praze: *Problematika korupce pro vedoucí pracovníky Policie ČR - - MODUL 7 - PREVENCE A REPRESE KORUPČNÍHO JEDNÁNÍ V POLICII ČR* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-01-15], s. 6,7,8 Dostupné z: http://elearning.skolamv.cz/gallery/5/1667-7_modul_represe_prevence.pdf

- neodůvodnitelná „mírnost“ v některých případech rozhodnutí
 - proměnlivá, neobvyklá rozhodnutí, náhlá a nevysvětlitelná změna názoru v řešeném případě
 - rozhodnutí bez předchozího přezkoumání
 - protiprávní rozhodnutí
 - neúplné spisy, nebo spisy se svévolnými chybami
 - profesní pochybení jdoucí ve prospěch policejně zájmových osob
 - vyhýbání se kontrole
- 2) Problematický vztah ke kolegům:
- snaha ovlivňovat rozhodování kolegů ve vztahu k určitým osobám
 - přílišný odstup vůči ostatním spolupracovníkům
 - výskyt „šušandy“, případně přímo oznámení podezření dalším kolegou
 - snaha o přebírání řešení konkrétních případů u určitých občanů
- 3) Podezřelé osobní vazby:
- mimoslužební kontakty, případně i familiární vztahy s kriminální komunitou, či s osobami jakkoli policejně zájmovými
 - občan zatvrzele trvá na vyřízení své věci určitým policistou
- 4) Rizikové osobní situace:
- nápadná nákladná změna života, kterou nelze hodnověrně vysvětlit, okázalý život nad poměry
 - psychická nestabilita způsobená problémy rodinnými, nebo také finanční (zadluženost, exekuce, vysoké alimenty)
 - rizikový způsob života, například hráčská závislost, závislost na alkoholu
 - výkon vedlejší činnosti, která je nepovolená, nebo kterou nelze povolit
 - projevy životního ztroskotání – neúspěšnost v životních vztazích, podprůměrnost v pracovních záležitostech
- 5) Problematický přístup k výkonu služby:
- projevy snižování vážnosti služebních povinností a profesní mravnosti
 - zatrpkllost kvůli neuspokojeným představám o služebním postupu
 - profesní vyhoření
 - stálá přítomnost, odmítání dovolené

Znalost a vnímavost ve vztahu ke korupčním indikátorům je prospěšná nejen pro vedoucí pracovníky, ale i pro řadové příslušníky Policie ČR. Tedy pro ty, kteří si uvědomují, jak korupční jednání kolegy poškozuje i jejich jméno a jsou ochotni při

silném podezření na korupci kolegy své obavy sdělit nadřízenému pracovníkovi nebo využít jiný způsob upozornění.³⁷

Součástí základního vzdělávání příslušníka Policie ČR by mělo být i kladení důrazu na Etický kodex Policie České republiky. Jedná se o základní dokument, který stanovuje chování a povinnosti příslušníků Policie ČR. Jsou zde formulovány základní hodnoty a normy, kterými by se měl každý příslušník Policie ČR řídit a dodržovat je. Mimo jiné plní i úlohu preventivně protikorupční. Tento kodex nemá výkon profesionální činnosti jakkoliv omezovat či znesnadňovat, ale právě naopak. Jeho účelem je ulehčit rozhodování ve složitých situacích. Etický kodex sice není právně závazným a vymahatelným dokumentem, ale v profesní skupině, ve které je přijat, plní funkci závazné normy, jejíž porušení mívá pro jedince závažné negativní dopady.

Etický kodex Policie České republiky, článek 3., písmeno h):

„Zásadně odmítat jakékoli korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby“³⁸

a také článek 4, písmeno c):

„netolerovat ani nekrýt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky“³⁹.

b) Technické prostředky

Zde bude v první řadě zmíněna velmi problematická oblast, kterou je bezesporu manipulace s finanční hotovostí při řešení přestupkového jednání, což je velmi choulostivá záležitost. Jako jedno z opatření, které stojí za zvážení, by měla být možnost platby pokut bezhotovostní formou prostřednictvím platebních karet. U Policie ČR již byla tato možnost v rámci pilotního programu na návrh protikorupční komise zavedena v roce 2010, kdy bylo rozděleno 20 kusů mobilních platebních terminálů na dálniční

³⁷ Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Praze: *Problematika korupce pro vedoucí pracovníky Policie ČR - - MODUL 7 - PREVENCE A REPRESE KORUPČNÍHO JEDNÁNÍ V POLICII ČR* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-01-15], s. 9. Dostupné z: http://elearning.skolamv.cz/gallery/5/1667-7_modul_represe_prevence.pdf

³⁸ Policie České republiky: Etický kodex. *Policie České republiky: Etický kodex* [online]. 2019 [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>

³⁹ Policie České republiky: Etický kodex. *Policie České republiky: Etický kodex* [online]. 2019 [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>

oddělení Policie České republiky. Do dnešní doby však nedošlo k masivnějšímu rozšíření tohoto technického prostředku, a to především z technických a finančních důvodů. I přes tyto překážky by toto opatření mělo jistě velký vliv na korupční rizika spjaté s touto oblastí. Další výhodou by zde bylo také výrazné omezení řešení pokut na místě nezaplacených z důvodu, kdy přestupce nemá u sebe dostatečnou finanční hotovost k zaplacení pokuty.⁴⁰

Dalším technickým prostředkem výrazně ovlivňující korupční rizika jsou kamerová zařízení, kterými by měli být příslušníci Policie ČR vybaveni. V dnešní době jsou již standardně vybavena kamerami služební vozidla, a to v přední i zadní části. Dalším logickým krokem by bylo vybavení každého příslušníka Policie ČR osobní přenosnou mini kamerou, která by byla schopna dokumentovat jejich úkony a zákroky i mimo záběr kamer z vozidla. Již dnes jsou někteří kolegové tímto zařízením vybaveni, ale v rámci svých vlastních nákladů a využívají je pro svou ochranu, kdy mohou předejít záměrně křivým obviněním. Z tohoto důvodu není žádnou normou stanovena povinnost dokumentovat veškeré zákroky a úkony, vše je na dobré vůli policisty, taktéž vydání takového záznamu. I v tomto případě narážíme na velkou finanční náročnost.

Zavedení sledování polohy vozidla, pomocí GPS – globální polohový systém, je dnes již běžnou praxí. I toto opatření má vliv na omezení korupčních rizik, dále přináší přehled o pohybu hlídek a možnost jejich efektivnějšího využití. Pohyb hlídky bývá však zpětně kontrolován většinou pouze na podkladě nějakého podnětu, chybí zde systematická, průběžná, či alespoň namátková kontrola.

Zkušenosti ukazují, že samotné technické vybavení působí preventivně. Tlumí negativní emoce, potlačuje agresivitu, avšak samy o sobě bez další důsledné preventivní práce korupčnímu jednání nezabrání.

c) Vznik protikorupční linky

V roce 2005 byla zřízena z důvodu zjednodušení oznámení korupčního jednání příslušníků Policie ČR telefonní linka (tel. 974 832 222) a emailová adresa Ministerstva vnitra České republiky (<http://www.korupce.cz>). Jedná se o další počín v uceleném celku protikorupčních opatření. Pomocí této linky lze: *„formou zabezpečeného formuláře podat zjištění či podezření ze špatného hospodaření na útvarech PČR, střetů zájmů policistů nebo jiné podezřelé aktivity atd. Dále můžete podat oznámení na*

⁴⁰ Policie České republiky: Zpravodajství 2010. *Policie České republiky: Zpravodajství 2010* [online]. 2019 [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/platebni-terminaly-ve-sluzbach-policie.aspx>

jakéhokoliv policistu, který podle Vás porušuje zákony jak při výkonu funkce, tak i v soukromém životě. Můžete nahlásit případné podezřelé kontakty policisty s podsvětím či s osobami s kriminální minulostí (tyto indicie často vedou k odhalení závažné kriminální činnosti v řadách PČR)“⁴¹ I zde lze spatřovat určité nedostatky, jako jsou nedůvěra občanů k veřejné správě jako celku, či možnost anonymních neopodstatněných oznámení s úmyslem poškodit konkrétní osobu. Pozitivní stránka tohoto opatření je určitě další možnost podání podnětu či stížnosti ze strany občanů.⁴²

d) Personální práce vedoucího pracovníka

Nezpochybnitelnou roli v řízení korupčních rizik u složek Policie České republiky má personální práce vedoucího oddělení, jehož úkolem je řídit, organizovat a kontrolovat činnost výkonu služby podřízených příslušníků Policie ČR. Kontrolní činnost je mimo jiné zaměřena, vzhledem ke korupčním rizikům, na dohled a kontrolu při vedení spisových agend trestního řízení, přestupků, vedení příkazních bloků a vybraných finančních prostředků.

Pro využití znalosti výše zmíněných indikátorů korupčního jednání, by měl mít vedoucí oddělení komplexní přehled o kolektivu jemu podřízených pracovníků, znát vztahy mezi jednotlivými podřízenými, snažit se poznat osobnost člověka ve vztahu k práci. Mimo pravidelnou kontrolu spisových agend, lze zařadit mezi preventivní opatření i takzvanou rotaci členů hlídky, která by měla zamezit vzniku nežádoucího vztahu mezi některými podřízenými. Znalost osobnosti podřízených příslušníků je dále důležitá:

- pro zpracování služebního hodnocení
- při snaze vyvolat pocit sounáležitosti a přesvědčení pro výkon služby
- při řízení pracovního výkonu
- pro zařazení podřízeného na vhodné služební místo (hlídková služba, post s územní zodpovědností, dozorčí služba)
- zajištění pracovní spokojenosti
- pro vytváření pracovních skupin
- pro motivaci a stimulaci podřízených.

⁴¹ Protikorupční linka. *Protikorupční linka* [online]. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Statni-sektor/Policie-Ceske-republiky/>

⁴² PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia a. s., 2007, s. 96, 97. ISBN 80-86861-94-5.

Vedoucí oddělení by měl mít pochopení pro podřízené, sociální otevřenost, ovládat způsob motivace podřízených, být autoritou a především jít příkladem.

e) **Community policing**

V překladu policejní služba veřejnosti, tedy stav, kdy jsou příslušníci Policie ČR a policejní útvary chápáni jako součást veřejnosti. I tuto strategii a přístup výkonu policejní služby vůči společnosti, kromě jiných přínosů, lze zařadit mezi protikorupční opatření. Konkrétně příslušník Policie ČR vystupuje z původní anonymity a otvírá se zde opět zpětná vazba s veřejností.⁴³

5.2 Represivní protikorupční nástroje

Tuto oblast protikorupčních opatření lze též chápat i jako součást preventivních opatření, jelikož represe může a má od korupčního jednání odrazovat, tedy působit preventivně. Stejně tak dokumentující technické prostředky lze zařadit i mezi represivní nástroje. Podstatné je, aby se všechny protikorupční prvky uplatňovaly a působily současně.

Represivní opatření ve vztahu k případnému výskytu korupce u Policie České republiky mohou být:

- nulová tolerance k jakémukoliv korupčnímu jednání
- vyvození kázeňských, případně i personálních opatření při prokázání i méně závažných jednání s prvky korupce
- přísný postih všech, kteří korupci svých kolegů kryjí, nebo ji neoznámí
- sankcionování pasivního přístupu vedoucích pracovníků k protikorupčním opatřením.

Prokázané korupční jednání příslušníka Policie ČR má za následek okamžité propuštění ze služebního poměru pro hrubé porušení etického kodexu a přísahy. Je při tom zcela jedno, zda tento čin byl spáchán v souvislosti s výkonem služby, nebo ne.

⁴³ MERTL, Vlastimil. *Korupční rizika v činnostech Policie ČR*. Praha, 2018. Absolventská práce. Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Praze. Vedoucí práce Mgr. Vlastimil Burian, s. 31.

Kromě ztráty zaměstnání, eventuálně osobní svobody, dojde vždy k dalším sekundárním ztrátám. Velmi často dochází k⁴⁴:

- destrukci rodinných, příbuzenských vztahů a často i ztráta bydlení
- veřejné zostuzení a opovržení
- společenská izolace
- zpretrhání vazeb na přátele a kolegy
- ztížení získání dalšího zaměstnání
- nemožnost uplatnění ve státní správě
- splácení nákladů trestního řízení a výkonu trestu odnětí svobody
- splácení peněžitého trestu
- celkový sociální úpadek

Jedním z dalších opatření, jak ověřit v případech podezření korupčního chování příslušníka Policie ČR, je zkouška spolehlivosti neboli integrity, kterou provádí specializované oddělení Generální inspekce bezpečnostních sborů podle § 41 zákona číslo 341/2011 Sbírky. Tento institut byl přijat do právního pořádku zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a převzat v upravené podobě zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. Podstatou je navodit situaci, kterou musí policista řešit. Cílem je zjistit, zda policista plní své povinnosti vyplývající ze zákona, popřípadě z interních předpisů. Institut zkoušky spolehlivosti podle § 41 zákona číslo 341/2011 Sbírky zní⁴⁵:

„(1) Příslušník inspekce je oprávněn k předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání provést u příslušníka nebo zaměstnance (dále jen „zkoušená osoba“) zkoušku spolehlivosti.

(2) Zkouška spolehlivosti spočívá v navození situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit.

(3) Prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození života nebo zdraví osob, jejich majetku anebo k omezení svobody osob. Při provádění zkoušky spolehlivosti musí být zachována lidská důstojnost.

⁴⁴ FANTA, Marek. *Aspekty korupčního jednání policistů Služby cizinecké police České republiky*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Petr Soják, Ph.D.

⁴⁵ ČESKO. Zákon č. 341 ze dne 6.11.2011 o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011.

(4) Na základě žádosti příslušníka inspekce může zkoušku spolehlivosti provést se svým souhlasem i jiná osoba. V takovém případě je tato osoba povinna řídit se pokyny příslušníka inspekce; příslušník inspekce za její činnost odpovídá.

(5) Příslušník inspekce nebo jiná osoba provádějící zkoušku spolehlivosti mohou při zkoušce spolehlivosti sdělovat nepravdivé údaje.

(6) Průběh zkoušky spolehlivosti se dokumentuje obrazovým a zvukovým záznamem. O zkoušce spolehlivosti inspekce pořídí úřední záznam.

(7) O provedení zkoušky spolehlivosti, při které se zkoušená osoba dopustila protiprávního jednání, inspekce zkoušenou osobu bez zbytečných průtahů prokazatelně informuje a předá jedno vyhotovení záznamů pořízených podle odstavce 6 příslušnému bezpečnostnímu sboru, který je povinen záznamy založit do osobního spisu zkoušené osoby. Informování a předání záznamů inspekce neprovede, pokud by tím ohrozila plnění úkolů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly inspekce. V takovém případě však inspekce zkoušenou osobu informuje a záznamy předá poté, co ohrožení pomine. Zkoušená osoba, která se při zkoušce spolehlivosti dopustila protiprávního jednání, má po informování právo nahlížet do záznamů pořízených podle odstavce 6.

(8) Jednání příslušníka inspekce nebo jiné osoby provádějící zkoušku spolehlivosti, které naplňuje znaky přestupku nebo jiného správního deliktu, není přestupkem ani jiným správním deliktem, pokud je takové jednání nezbytné k dosažení účelu zkoušky spolehlivosti a bezprostředně neohrozí ani nepoškodí zájmy uvedené v odstavci 3.

(9) Jednou za půl roku inspekce v souhrnné zprávě sdělí příslušnému bezpečnostnímu sboru jména zkoušených osob, které se při zkoušce spolehlivosti nedopustily protiprávního jednání.⁴⁶

Domnívám se, že se jedná o velmi účinný opatření potlačující korupční chování příslušníků Policie ČR. Avšak z množství provedených zkoušek vyplývá, že není toto opatření obecně široce rozšířené, používá se spíše v případech podezření, že se příslušník Policie ČR dopouští korupčního jednání. Ze zprávy o činnosti Generální

⁴⁶ ČESKO. Zákon č. 341 ze dne 6.11.2011 o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011.

inspekce bezpečnostních sborů vyplývá, že byl tento institut využit v roce 2012 v 31 případech, z nichž bylo ve 3 případech zjištěno korupční jednání zkušeného příslušníka.⁴⁷ V roce 2013 bylo provedeno 56 zkoušek spolehlivosti, kdy bylo zjištěno korupční chování ve 3 případech.⁴⁸ V roce 2014 bylo provedeno 40 zkoušek spolehlivosti a bylo zjištěno korupční chování v 5 případech.⁴⁹ Ve zprávě o činnosti GIBS⁵⁰ za rok 2015 není zkouška spolehlivosti zmiňována. Dále v roce 2016 proběhlo 22 zkoušek spolehlivosti a ve 3 případech bylo zjištěno protiprávní jednání.⁵¹ V roce 2017 bylo provedeno 15 zkoušek spolehlivosti a v 5 případech zjištěno protiprávní jednání.⁵²

V této zprávě za rok 2017 je také uvedeno vyhodnocení efektivity zkoušek spolehlivosti „z hlediska poměrování počtu zkoušek rozpracovaných a ukončených je zavádějící. Každá zkouška spolehlivosti se musí pečlivě připravit, kdy jde o časově nejnáročnější fázi, neboť se zjišťují a ověřují informace, bez nichž se nedá připravit konkrétní scénář zkoušky. Ani po sestavení scénáře ovšem není dána záruka, že zkouška bude moci být zahájena a potažmo dokončena. To je totiž závislé jak na objektivních skutečnostech, které nelze dopředu předjímat (např. příslušník do služby nenastoupí, nebo v daný čas plní jiné úkoly, popř. se vyskytnou jiné okolnosti, které brání provedení testování), nebo zkouška zahájena je, ale zkoušená osoba žádným způsobem nereaguje na navozenou situaci a nemůže být tedy prakticky otestována. Je objektivnější vyhodnocovat efektivitu zkoušek z hlediska poměrování počtu zkoušek dokončených a výsledku“⁵³

Zásadním problémem, který letitá praxe provádění zkoušek spolehlivosti přinesla, je rozmáhající se laxní přístup k výkonu služby, kdy velmi často zkoušené osoby nereagují na navozenou situaci ze strany GIBS⁵⁴ a zkouška spolehlivosti tak nemůže být v praxi provedena, ačkoli je připravena. Jedná se o případy, kdy příslušník má konat na základě vlastního rozhodnutí - např. kontrola vozidel, osob nebo věcí, a to v rámci běžné služby. Příslušníci inspekce nemají zákonnou možnost, jak přinutit příslušníky k aktivitě, protože tzv. "policejní provokace" je nepřipustná. V řadě případů příslušníci bezpečnostních sborů přihlíží protiprávnímu (přestupkovému) jednání a nekonají. Takto

⁴⁷ Zpráva o činnosti inspekce za rok 2012. 2013. Dostupné z: intranet Policie České republiky, s. 10.

⁴⁸ Zpráva o činnosti inspekce za rok 2013. 2014. Dostupné z: intranet Policie české republiky, s. 16.

⁴⁹ Zpráva o činnosti inspekce za rok 2014. 2015. Dostupné z: intranet Policie české republiky, s. 13.

⁵⁰ Generální inspekce bezpečnostních sborů

⁵¹ Zpráva o činnosti inspekce za rok 2016. 2017. Dostupné z: intranet Policie České republiky, s. 11.

⁵² Zpráva o činnosti inspekce za rok 2017. 2018. Dostupné z: intranet Policie České republiky, s. 14.

⁵³ Zpráva o činnosti inspekce za rok 2017. 2018. Dostupné z: intranet Policie České republiky, s.14.

⁵⁴ Generální inspekce bezpečnostních sborů

*zjištěné případy jsou oznamovány nadřízeným těchto příslušníků a oddělením vnitřní kontroly.*⁵⁵

6 Empirická část

V dané problematice bylo přistoupeno ke kvantitativnímu výzkumu, který je spíše vhodný ke zkoumání většího okruhu informací a dále se zaměřuje na větší množství respondentů, oproti kvalitativnímu výzkumu. Byla zvolena forma sběru dat pomocí anonymního dotazníku.⁵⁶ Tento byl fyzicky umístěn na jednotlivých odděleních Policie ČR na Praze 7. Jednalo se o základní útvary Místního oddělení Policie ČR, dále Službu kriminální policie a vyšetřování a Dopravní inspektorát Policie ČR. Tímto bylo podmíněno vyplnění dotazníků pouze ze strany příslušníků Policie ČR. Respondenti vyplňovali dotazníky samostatně.

Tato metoda sběru dat je v porovnání s dalšími metodami (pozorování, rozhovor, experiment) časově a finančně nenáročná, umožňuje oslovit větší množství respondentů. Mezi negativa lze zařadit nesprávné vyplnění, nemožnost kontroly návratnosti a chybějící osobní kontakt s respondenty.⁵⁷

Otázky byly zvoleny s možností uzavřených odpovědí, byly pochopitelné a věcné. Sběr dat probíhal v období od 5. února 2019 do 28. února 2019. Bylo distribuováno 200 kusů dotazníků. Zpět bylo vráceno 153 kusů vyplněných dotazníků. Z tohoto množství bylo vyřazeno 14 kusů dotazníků, z důvodu více odpovědí na jednu otázku, či vynechání otázky v dotazníku. Z tohoto lze vyvodit, že návratnost dotazníků byla 76,5%. Chybovost ve vyplnění dotazníků byla 9,15%.

6.1 Stanovení hypotéz

Cílem výzkumného šetření bylo analyzovat vnímání korupčního jednání v řadách Policie ČR, zda se tento jev vyskytuje na území Prahy 7, zda jsou příslušníci Policie ČR proškolení v protikorupčním programu a jak je z jejich strany toto školení vnímáno.

⁵⁵ *Zpráva o činnosti inspekce za rok 2017*. 2018. Dostupné z: intranet Policie České republiky, s. 14.

⁵⁶ OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010. ISBN 978-80-87240-33-5, s.13,17.

⁵⁷ OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010. ISBN 978-80-87240-33-5, s. 25

Vzhledem k cíli práce byly stanoveny tyto hypotézy:

- 1) Lze předpokládat, že alespoň 50% respondentů se setkalo při výkonu služby s korupčním jednáním.
- 2) Lze předpokládat, že 20% respondentům byla při výkonu služby nabídnuta nějaká forma úplatku.
- 3) Lze předpokládat, že 60% respondentů bylo proškoleny v protikorupčním programu.
- 4) Lze předpokládat, že alespoň 60% respondentů považuje protikorupční školení za přínosné a dostatečné.
- 5) Lze předpokládat, že 90% respondentů vědí, jak se zachovat v případě korupčního jednání kolegy.

6.2 Výsledky dotazníkového šetření

K posouzení výsledku šetření bylo použito 139 kusů plně a správně vyplněných dotazníků.

Z tohoto celku bylo zastoupení dle služebního zařazení následovné:

Tabulka č. 4 – služební zařazení respondentů

Služební zařazení	Počet respondentů	Zastoupení v procentech
MOP	77	56%
SKPV	38	27%
DI	14	10%
PMJ	10	7%

Zdroj: vlastní šetření

Tedy největší podíl respondentů byl zastoupen z Místního oddělení Policie ČR – 56%, druhá nejpočetnější skupina byli příslušníci sloužící u Služby kriminální policie a vyšetřování – 27%, příslušníci z Dopravního inspektorátu byli zastoupení 10% a z Policejní motorizované jednotky 7%.

V celkovém počtu respondentů bylo následně věkové zastoupení:

Tabulka č. 5 – věkové zastoupení respondentů

Věkové rozmezí	Počet respondentů	Zastoupení v procentech
Do 25 let	16	12%
Do 30 let	25	18%
Do 35 let	45	32%
Více než 35 let	53	38%

Zdroj: vlastní šetření

Zde se tedy zúčastnili nejvíce příslušníci starší 35 let – 38% a příslušníci do 35 let věku – 32%.

Dále bylo možno rozdělit respondenty dle délky služby u Policie ČR:

Tabulka č. 6 – délka služby u Policie ČR

Doba služby u Policie ČR	Počet respondentů	Zastoupení v procentech
Do 5 let	33	24%
Do 10 let	26	19%
Do 15 let	35	25%
Více jak 15 let	45	32%

Zdroj: vlastní šetření

Zde je vidět, že se nejvíce zúčastnili příslušníci sloužící u sboru Policie ČR déle jak 15 let – 32%, druhá nejpočetnější skupina byla příslušníků sloužící do 15 let – 25%.

6.2.1 Otázky dotazníku směřující na problematiku korupčního jednání

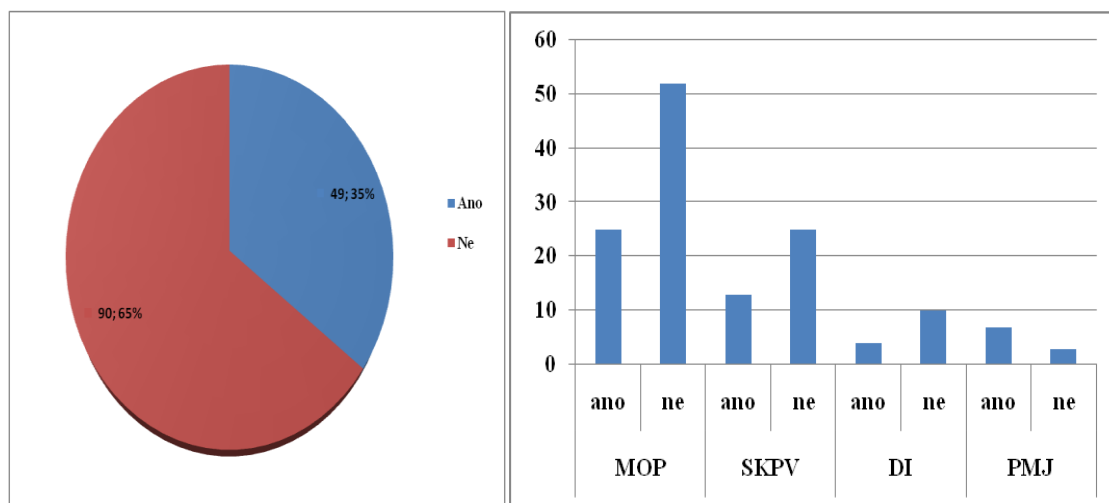
1. Již jste se v práci policisty setkal/a s korupčním jednáním?

Na tuto otázku záporně odpovědělo 90 respondentů, kladně 49 respondentů (graf č. 1). Tento výsledek je pro autora kladným zjištěním, oproti předpokladu. Lze se domnívat, že se jedná o nastavený trend způsobený již zavedenými protikorupčními programy. Dále byly odpovědi rozděleny dle služebního zařazení samotných

respondentů (graf č. 2). Zde odpovědi byly napříč služebním zařazením vyrovnány, pouze u příslušníků motorizované jednotky převládaly kladné odpovědi. Toto by autor očekával spíše u příslušníků zařazených u dopravní policie.

Graf. č. 1 - Již jste se v práci policisty setkal/a s korupčním jednáním?

Graf č. 2 – rozdělení odpovědí dle služebního zařazení respondentů

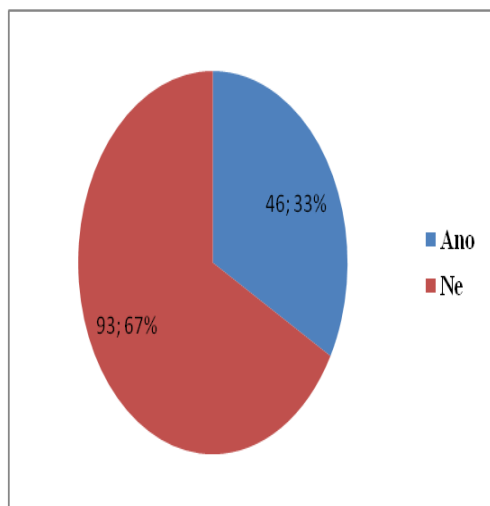
Zdroj: vlastní šetření

Zdroj: vlastní šetření

2. Byla Vám nabídnuta nějaká forma úplatku?

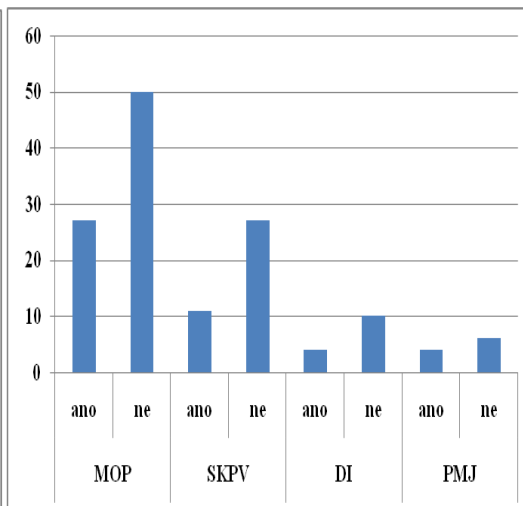
Na vyhotovených grafech k této otázce je obdobná situace jako u předešlé otázky dotazníku, kdy zde tedy byla nabídka úplatku adresována přímo odpovídajícímu respondentovi. Opětovně byl vyhotoven i graf dle služebního zařazení respondentů u sboru Policie ČR.

Graf č. 3 - Byla Vám nabídnuta nějaká forma úplatku?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 4 – rozdělení odpovědí dle služebního zařazení respondentů

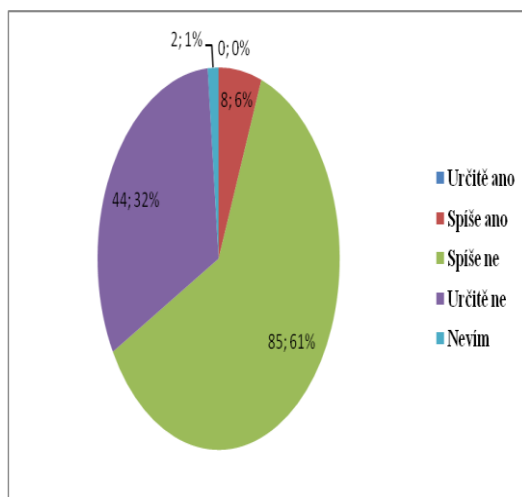

Zdroj: vlastní šetření

3. Myslíte, že korupce u Policie ČR je běžným jevem?

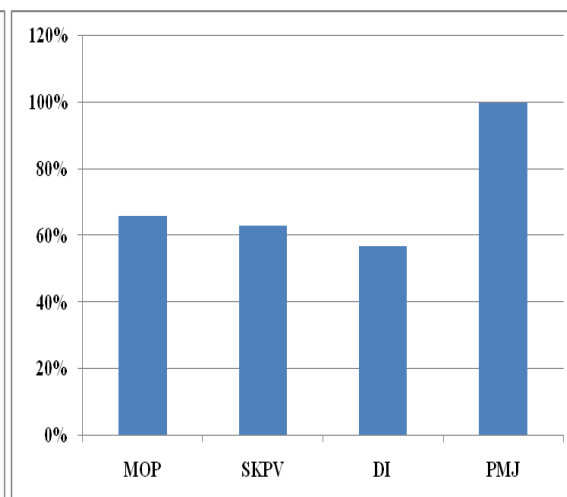
Zde na tuto otázku více jak polovina respondentů volila odpověď „spíše ne“, a to v 61% (graf č. 5). Rozdělení této nejčastější odpovědi dle služebního zařazení respondentů (graf č. 6), bylo vyrovnané, pouze příslušníci zařazení u PMJ volili tuto možnost ve 100%.

Graf č. 5 – Myslíte, že korupce u Policie ČR je běžným jevem?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 6 – Nejčastější odpověď „spíše ne“, dle služebního zařazení respondentů v %.

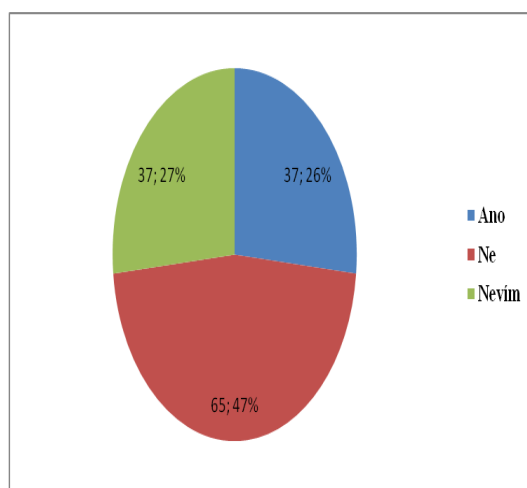

Zdroj: vlastní šetření

4. Byla na Vašem pracovišti v minulosti řešena korupce kolegů?

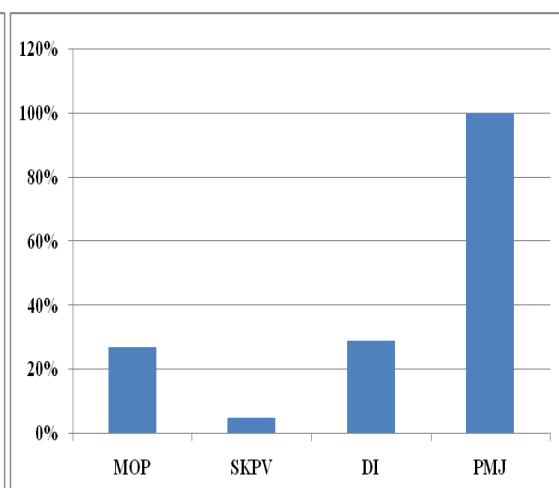
Zde více jak polovina respondentů volila odpověď „ne“, a to v 47%. Odpověď „ano“ volilo 26% respondentů, odpověď „nevím“ 27% (graf. č. 7). Dále byly kladné odpovědi v procentech rozděleny dle služebního zařazení respondentů, kde tuto odpověď volilo 100% respondentů sloužících u Policejní motorizované jednotky, 29% respondentů sloužících u Dopravního inspektorátu, 27% respondentů sloužících na Místním oddělení a 5% respondentů sloužících u Služby kriminální policie a vyšetřování.

Graf č. 7 – Byla na Vašem pracovišti v minulosti řešena korupce kolegů?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 8 – Kladné odpovědi v procentech dle služebního zařazení.

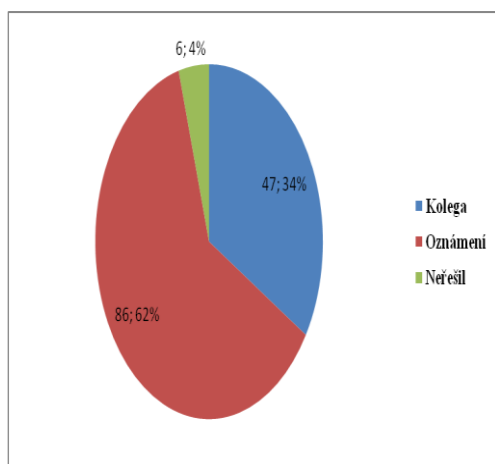

Zdroj: vlastní šetření

5. Pokud byste zjistil/a, že Váš kolega přijal úplatek, jak byste situaci řešil?

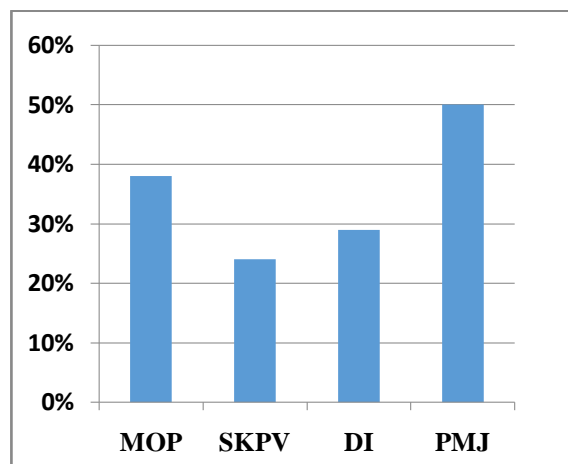
Na tuto otázku odpovědělo celkově 82 respondentů (62%) „oznámením přímému nadřízenému“, 47 respondentů (34%) by situaci řešili pouze s kolegou (graf č. 9). Překvapivě by 6 respondentů (4%) situaci neřešilo. Odpověď, kdy by respondent situaci řešil pouze s kolegou, byla zpracována procentuálně v grafu (graf č. 10) dle služebního zařazení. Situaci by neřešili 4 respondenti ze Služby kriminální policie a vyšetřování a 2 respondenti z Místního oddělení Policie ČR.

Graf č. 9 - Pokud byste zjistil/a, že Váš kolega přijal úplatek, jak byste situaci řešil?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 10 – Odpověď „situaci by řešil pouze s kolegou“ dle služebního zařazení v procentech.

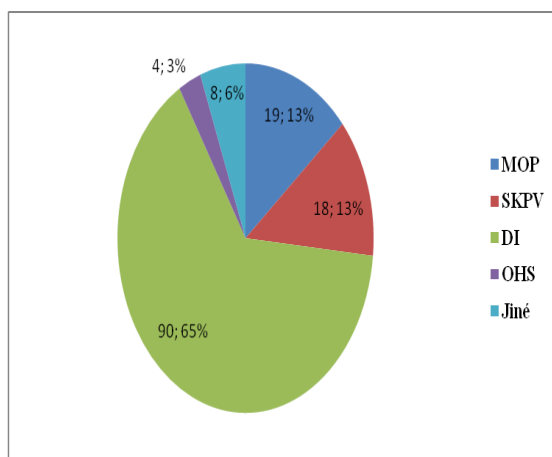

Zdroj: vlastní šetření

6. Které útvary Policie ČR jsou podle Vašeho názoru z hlediska korupce nejproblematičtější?

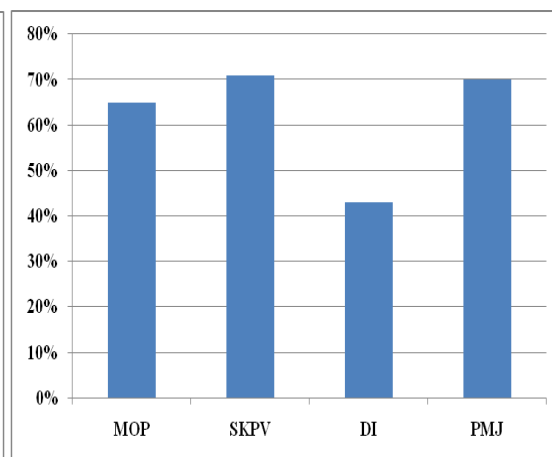
U této otázky byl 65% respondenty označen Dopravní inspektorát (graf č. 11). Rozdělením této odpovědi dle služebního zařazení je zobrazeno v grafu č. 11, kde je zřejmé, že tuto možnost volilo nejméně respondentů právě z Dopravního inspektorátu.

Graf č. 11 - Které útvary Policie ČR jsou podle Vašeho názoru z hlediska korupce nejproblematičtější?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 12 – Nejpočetnější odpověď dle služebního zařazení.

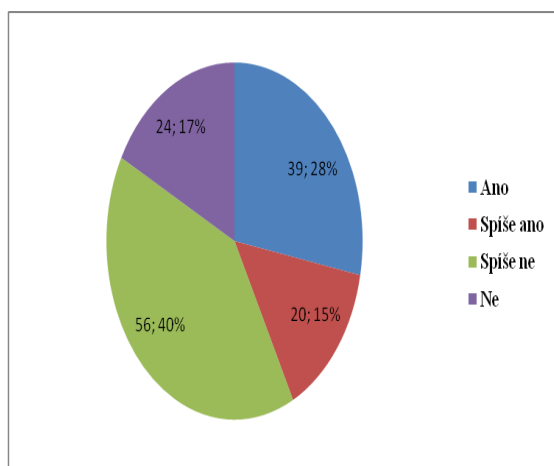

Zdroj: vlastní šetření

7. Je na Vašem pracovním zařazení možnost k vzetí úplatku?

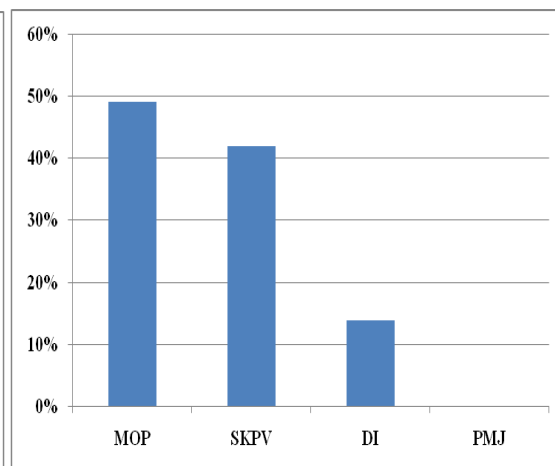
Zde byla největší část odpovědí „spíše ne“, a to 40% odpovědí, druhá nejčastější odpověď byla „ano“, a to 28% odpovědí (graf č. 12). Dle služebního zařazení bylo procentuálně k počtu daných respondentů z jednotlivých útvarů k nejčastější odpovědi „spíše ne“ zobrazeno v grafu č. 13. Taktéž byla graficky znázorněna odpověď „ano“ dle služebního zařazení respondentů (graf č. 14).

Graf č. 13 - Je na Vašem pracovním zařazení možnost k vzetí úplatku?

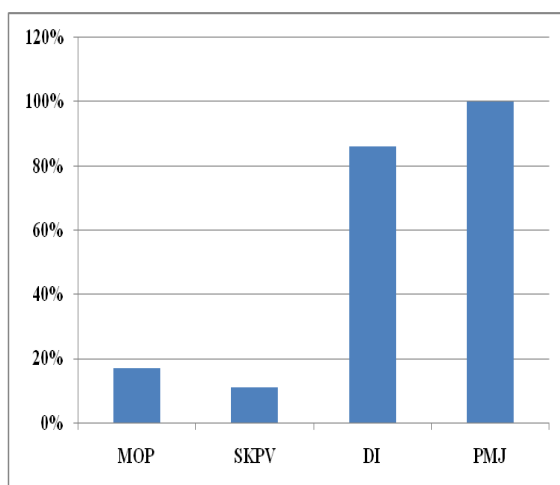
Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 14 – Nejčastější odpověď dle služebního zařazení.

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 15 – Odpověď „ano“ dle služebního zařazení

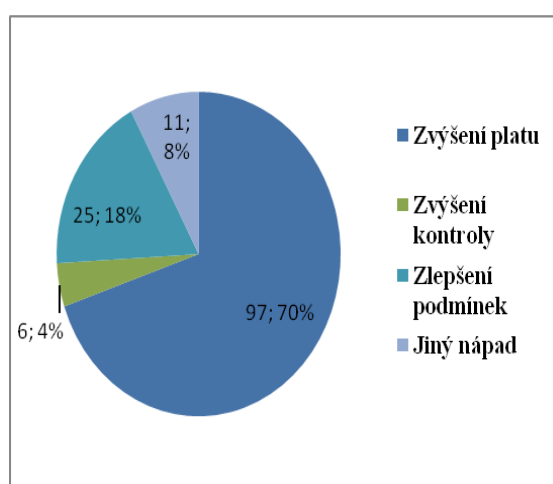

Zdroj: vlastní šetření

8. Jaký je Váš názor na možnost odstranění korupčních příležitostí u Policie ČR?

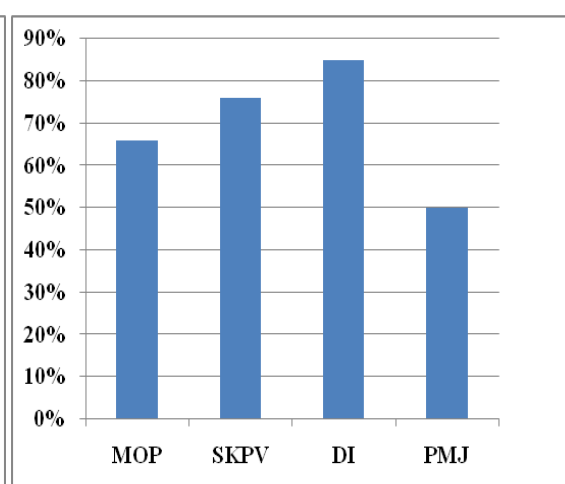
U této otázky volila většina respondentů, a to 70%, odpověď „zvýšení platu policistů“ (graf. č. 16). Jako jiný způsob bylo uvedeno v 6 případech konec manipulace s finanční hotovostí a v 5 případech možnost dalšího přivýdělku ke služebnímu poměru. Nejčastější odpověď byla procentuelně zpracována dle služebního zařazení (graf č. 17).

Graf č. 16 - Jaký je Váš názor na možnost odstranění korupčních příležitostí u Policie ČR?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 17 – Nejčastější odpověď dle služebního zařazení.

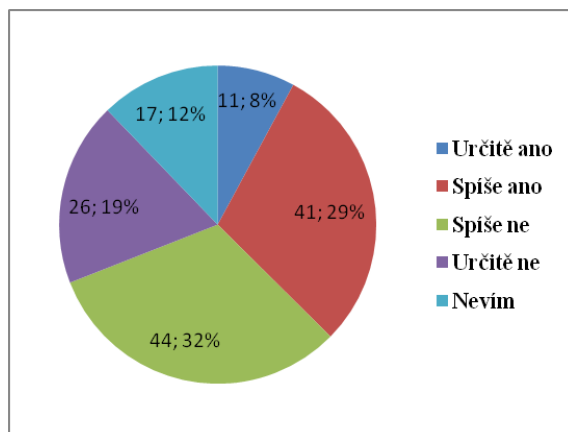

Zdroj: vlastní šetření

9. Myslíte, že školení policistů ve věcech korupčního jednání je dostatečné?

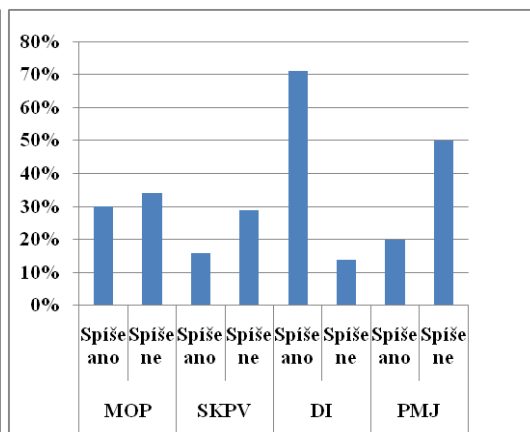
Zde respondenti odpovídali obdobně u možnosti „spíše ano“ – 29% a u možnosti „spíše ne“ – 32%, „určitě ne“ odpovědělo 19% respondentů a „určitě ano“ pouhých 8% respondentů (graf č. 18). Nejčastější odpověď „spíše ano“ a „spíše ne“ rozdělena dle služebního zařazení ilustruje graf č. 19.

Graf č. 18 - Myslíte, že školení policistů ve věcech korupčního jednání je dostatečné?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 19 – Nejčastější odpovědi dle služebního zařazení.

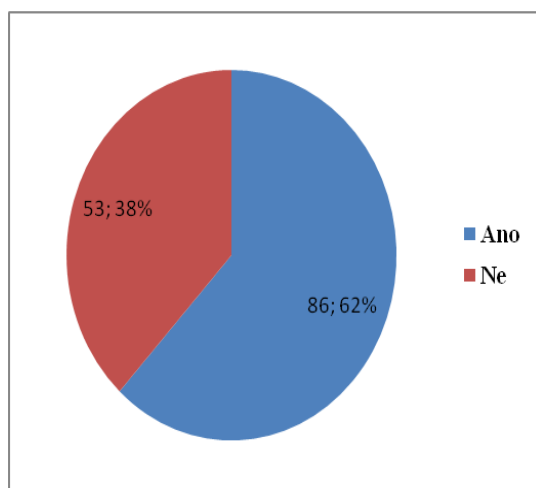

Zdroj: vlastní šetření

10. Zúčastnil/a jste se osobně nějakého protikorupčního školení?

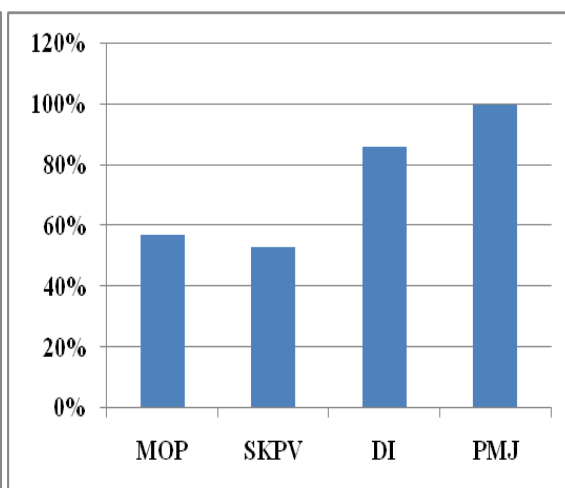
Na tuto otázku odpovědělo kladně 62% respondentů (graf č. 20). Následně byl zpracován graf č. 21, zobrazující proškolení dle služebního zařazení, kde je vidět 100% proškolení respondentů z Policejní motorizované jednotky, 86% příslušníků z Dopravního inspektorátu, 57% příslušníků z Místního oddělení a nejméně, tedy 53% ze Služby kriminální policie a vyšetřování.

Graf č. 20 - Zúčastnil/a jste se osobně nějakého protikorupčního školení?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 21 – Proškolení dle služebního zařazení.

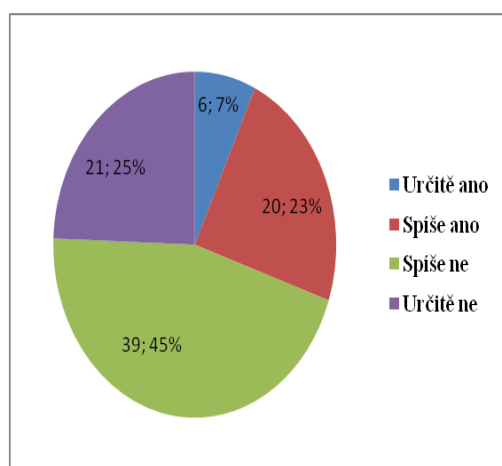

Zdroj: vlastní šetření

11. Pokud jste se zúčastnil/a takového školení, bylo toto školení podle Vás přínosné?

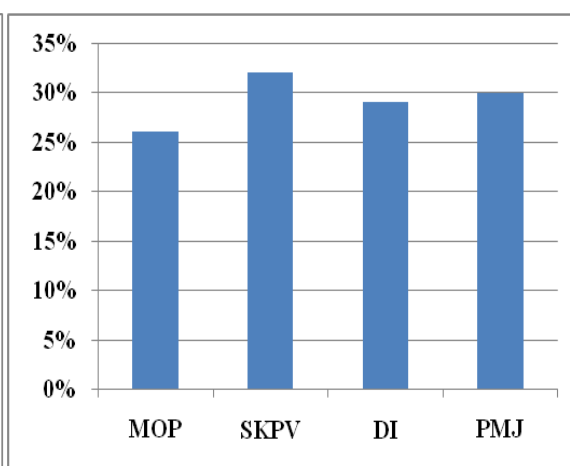
Hodnocení protikorupčního školení respondenty přináší graf č. 22, kde byla nejvíce označována odpověď „spíše ne“, a to v 45%. Odpověď „určitě ano“ označilo pouze 6 respondentů. Nejčastější odpověď byla graficky znázorněna (graf č. 23) dle služebního zařazení respondentů.

Graf č. 22 - Pokud jste se zúčastnil/a takového školení, bylo toto školení podle Vás přínosné?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 23 – Nejčastější odpověď dle služebního zařazení.

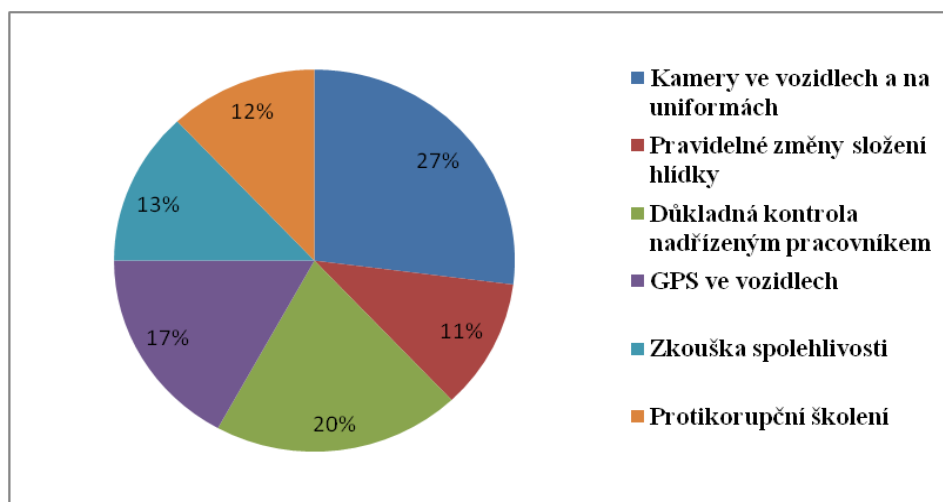

Zdroj: vlastní šetření

12. Jak byste hodnotil/a uvedená protikorupční opatření?

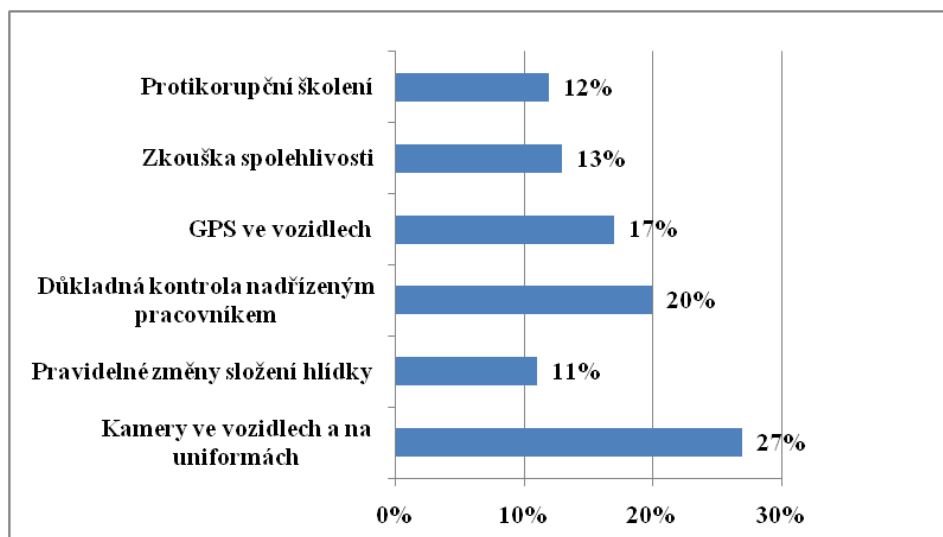
U této otázky bylo respondentům předloženo 6 možných odpovědí, kterým přiřadili pořadí od 1 (nejlepší) do 6 (nejhorší). Nejlépe hodnocené opatření bylo užití kamer ve vozidlech a na uniformách policistů – 27%, druhá nejvýše hodnocená odpověď byla důkladná kontrola nadřízeným pracovníkem – 20%, následovalo užití GPS ve vozidlech – 17%, zkouška spolehlivosti – 13%, protikorupční školení – 12% a nejméně ohodnocena byla možnost pravidelné změny složení hlídky – 11% (graf č. 24 a č. 25).

Graf č. 24 - Hodnocení protikorupčních opatření respondenty

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 25 - Hodnocení protikorupčních opatření respondenty

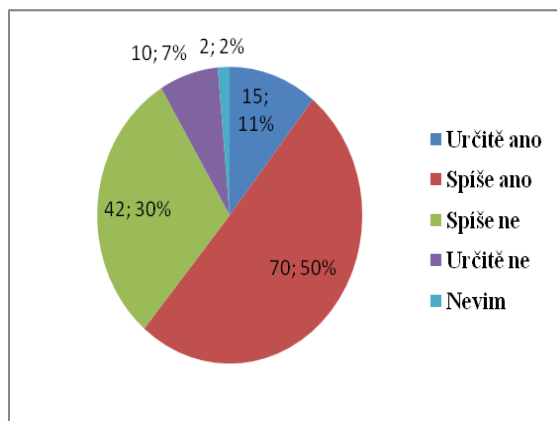

Zdroj: vlastní šetření

13. Myslíte, že veřejnost si Policie ČR váží a kladně hodnotí?

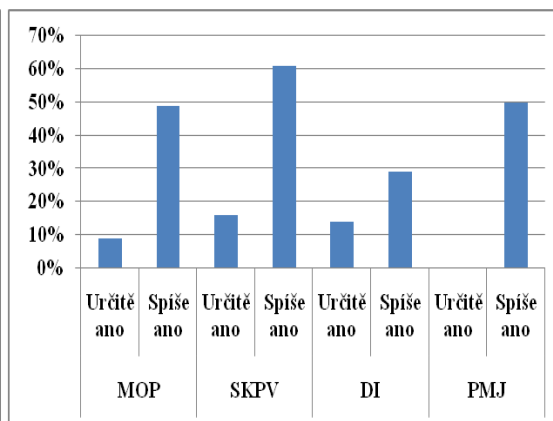
Na závěr byla položena výše uvedená otázka na zjištění názoru příslušníků Policie ČR ohledně hodnocení jejich práce ze strany veřejnosti. Většina odpovědí byla „spíše ano“, a to 50% (graf č. 26). Dále byla znázorněna tato nejčastější odpověď a odpověď „určitě ano“ dle služebního zařazení respondentů (graf. č. 27).

Graf č. 26 - Myslíte, že veřejnost si Policie ČR váží a kladně hodnotí?

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 27 – Rozdělení nejčastější odpovědi dle služebního zařazení.

Zdroj: vlastní šetření

6.2.2 Zhodnocení výsledků šetření a porovnání s hypotézami

V předcházející části byl proveden rozbor dotazníkového šetření, které se konalo na odděleních Policie ČR na Praze 7, kdy se jednalo o základní útvary Místních oddělení Policie ČR, Služby kriminální policie a vyšetřování, Dopravní služby Policie ČR a Policejní motorizované jednotky. Dle cíle práce zde bylo analyzováno vnímání a postoje příslušníků Policie ČR ke korupčnímu jednání a k nastaveným protikorupčním opatřením. Pro potřeby tohoto šetření byly stanoveny dílčí výzkumné hypotézy:

- 1) Lze předpokládat, že alespoň 50% respondentů se setkalo při výkonu služby s korupčním jednáním.**

Tato stanovená hypotéza byla šetřením falsifikována, s korupčním jednáním se při výkonu služby setkalo 35% respondentů.

- 2) Lze předpokládat, že 20% respondentům byla při výkonu služby nabídnuta nějaká forma úplatku.**

Tato hypotéza byla verifikována, byla nabídnuta nějaká forma úplatku při výkonu služby, přímo samotnému respondentovi celkem v 33%.

- 3) Lze předpokládat, že 60% respondentů bylo proškolen v protikorupčním programu.**

Zde se dle výsledku provedeného šetření zúčastnilo protikorupčního školení 62% respondentů. Tímto byla hypotéza verifikována. Proškolení se výrazně lišilo mezi respondenty dle zařazení u jednotlivých složek Policie ČR. Nejvyšší procento proškolení příslušníků Policie ČR, celých 100%, bylo u příslušníků zařazených u Policejní motorizované jednotky. Následovali příslušníci z Dopravního inspektorátu s 86% proškolení. Naopak z Místního oddělení se zúčastnilo školení pouhých 57% a u Služby kriminální policie a vyšetřování jen 53% příslušníků.

4) Lze předpokládat, že alespoň 60% respondentů považuje protikorupční školení za přínosné a dostatečné.

Tato hypotéza byla falsifikována. V otázce dostatečnosti protikorupčního školení se k odpovědi „ano“ a „spíše ano“ přiklonilo pouze 37% respondentů. K otázce přínosu tohoto školení odpověděli respondenti, kteří se ho zúčastnili kladně pouze v 30%.

5) Lze předpokládat, že 90% respondentů vědí, jak se zachovat v případě korupčního jednání kolegy.

I tato hypotéza byla falsifikována, jelikož celých 34% respondentů by korupční jednání kolegy řešila pouze s ním a 4% respondentů by záležitost neřešila vůbec. Což odporuje daným normám a předpisům. Dle zákona číslo 40/2009 Sbírky v platném znění, je v § 368 – Neoznámení trestného činu, výslovně uveden § 331 téhož zákona – Přijetí úplatku. Dále se tímto zaobírá i Etický kodex Policie ČR v článku 4, písmeno c), již zmíněno v kapitole 5.1.

Provedeným dotazníkovým šetřením bylo tedy zjištěno, že se v profesi příslušníků Policie ČR korupční jednání vyskytuje. Většina, a to 70% spatřuje jako jednu z možností odstranění, nebo spíše snížení korupčních příležitostí navyšováním platů příslušníků Policie ČR, k čemuž v posledních letech dochází. Dále se příslušníci Policie ČR vyjadřovali k již nastaveným protikorupčním opatřením, kde nejvýrazněji ohodnotili užití kamer ve služebních vozidlech a na uniformách. Druhým opatřením byla zvolena kontrola vedoucím pracovníkem, následovalo užití GPS ve vozidlech, zkouška spolehlivosti a nejméně ohodnocena byla možnost pravidelné změny ve složení hlídky.

Závěr

Přestože česká legislativa nepoužívá a nezná termín „korupce“, je takové jednání popsáno jak v trestním zákoníku (zákon číslo 40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů), zejména v části druhé hlavy X. nazvané „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“, zejména podle dílu 3 „Úplatkářství“, tak i v jiných normách.

Cílem práce bylo rámcově objasnit a popsat problematiku korupce a korupčních rizik u Policie ČR, zejména s ohledem k zájmově vymezenému operačnímu prostoru Policie ČR, který může vytvářet korupční potenciál. Zabývala se příčinami tohoto patologického jevu, jednotlivými preventivními opatřeními, které jsou uplatnitelné při výkonu policejní činnosti. Vedlejším cílem bylo kvantitativním dotazníkovým šetřením detekovat vnímání korupce příslušníky Policie ČR.

Teoretická část práce vymezuje základní pojmosloví zkoumané tematické oblasti, základní dělení, vznik a příčiny tohoto jevu, opatření směřující k minimalizaci a řízení těchto negativních situací. Při zpracování práce byla použita metoda komparace, srovnání již nastavených opatření s dalšími možnostmi a rozbor těchto opatření se zaměřením na jejich slabá místa. Tímto bylo dosaženo části cíle práce.

V empirické části práce byl proveden kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření, který měl analyzovat vnímání korupčního jednání příslušníky Policie ČR. V rámci výzkumu bylo stanoveno pět vymezených dílčích výzkumných hypotéz, které byly ve dvou případech verifikovány a ve třech případech falsifikovány. Z předmětného výzkumného šetření dále vyplývá, že většina příslušníků Policie ČR (70%), kteří se zúčastnili tohoto šetření, se domnívá, že největší prostor pro odstranění korupčních příležitostí leží na straně výše platu.

Závěrem zpracovatel práce poukazuje, že jakékoliv možné tendenční odkazování na sníženou morálku současné společnosti nemůže v žádném případě ospravedlnit jakékoliv neetické počínání příslušníka Policie ČR. Skutečností je, že hlavním rizikovým faktorem při korupčním jednání je zejména subjektivně vymezená osoba příslušníka Policie ČR. Kromě profesních znalostí je neméně důležitý i souhrn osobnostní charakteristiky každého jedince, jeho čestnost, bezúhonnost, poctivost a mravní zásady. Mezi ně patří spolehlivost, zásadovost, rozvážnost nebo vytrvalost. Z tohoto lze vyvodit, že příslušník Policie ČR, který není schopen na základě svých zkušeností rozpoznat korupční situaci, je pro Policii ČR sám korupčním rizikem. Jednou z možností, jak omezit tento nežádoucí jev, je kvalitní nábor nováčků. Důsledné a odborné psychologické vyšetření, což je mnohdy nelehké.

Věřím, že boj proti korupci není marný, ale je to dlouhodobý proces, je potřeba změnit mentalitu lidí. Lze souhlasit s názorem odborné, ale i laické veřejnosti, že nejslabším článkem je zde osoba, člověk a ne okolnosti nebo systém. Z toho vyplývá, že nelze podceňovat personální práci a dále nastavení podmínek služebního výběru. A to jak s novými uchazeči o služební poměr u Policie ČR, tak i se stávajícími příslušníky Policie ČR. Příslušník Policie ČR musí být přesvědčen o tom, že vykonává smysluplnou, společensky užitečnou a vysoce hodnocenou práci, na kterou musí být hrdý, považovat ji za životní poslání.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DANČÁK, Břetislav a kol. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politický ústav, 2006, s. 312, ISBN 80-210-4062-9.
2. DAVID, Vladislav, NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 360, ISBN 978-80-7179-562-9.
3. DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Korupce*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005, s. 71, ISBN 80-239-5687-6.
4. FRIČ, P. a kol. *Korupce na český způsob*. Praha: G Plus G, 1999, s. 302, ISBN 8086103-26-9.
5. CHMELÍK, J., TOMICA, Z., *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s. 288, ISBN 978-80-7201-853-6.
6. CHMELÍK, J. a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha a.s., 2003, s. 224, ISBN 80-7201-434-X.
7. KUČHTA, Josef. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání Praha: C. H. Beck, 2009, s. 617, ISBN 978-80-7400-047-8.
8. LOMBARD, Paul a Hana HURTOVÁ. *Neřest a ctnost - Portréty z dějin korupce*. Themis, 2001, s. 248, ISBN 80-85821-71-0.
9. OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010, s. 44, ISBN 978-80-87240-33-5.
10. PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia a. s., 2007, s. 192. ISBN 80-86861-94-5.
11. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. Praha: C. H. Beck, 2009. 2528 s. ISBN 978-807400-109-3.
12. ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008, s. 212, ISBN 978-80-87123-04-1.
13. VOJELNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007, s. 390, 978-80-7259-055-1.

Elektronické zdroje

1. *Časopis NATIONAL GEOGRAPHIC: Dějiny korupce a úplatkářství: Nejhorší skandály v historii*[online]. Praha, 2018 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <https://www.national-geographic.cz/clanky/dejiny-korupce-a-uplatkarstvi-nejhorski-skandaly-v-historii.html?photo=1>
2. PhDr. Mgr. KLIMEŠ, Jeroným, Ph.D., *Korupce v policejní práci*, [online]. 2005 [cit. 2019-01-01], dostupné z: <http://www.klimes.us/mojeprace/korupce.pdf>
3. *Policie České republiky: Stop korupci* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-korupci.aspx>
4. *Policie České republiky: Stálá protikorupční komise Policie České republiky* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/stala-protikorupcni-komise-policie-ceske-republiky-43362.aspx>
5. *Policie České republiky: Etický kodex. Policie České republiky: Etický kodex* [online]. 2019 [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>
6. *Policie České republiky: Zpravodajství 2010. Policie České republiky: Zpravodajství 2010* [online]. 2019 [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/platebni-terminaly-ve-sluzbach-policie.aspx>
7. *Protikorupční linka. Protikorupční linka* [online]. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Statni-sektor/Policie-Ceske-republiky/>
8. *Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Praze: Problematika korupce pro vedoucí pracovníky Policie ČR - - MODUL 7 - PREVENCE A REPRESKORUPČNÍHO JEDNÁNÍ V POLICII ČR* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: http://elearning.skolamv.cz/gallery/5/1667-7_modul_represe_prevence.pdf

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. *In Sběrka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 354 – 463.
2. ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. *In Sběrka zákonů, Československá socialistická republika*, 1961, částka 66, s. 191

3. ČESKO. Zákon č. 341 ze dne 6.11.2011 o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- DUŠEK, J. *Metodika pro tvorbu bakalářských prací VŠERS*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2015. 66 s.
- FANTA, Marek. *Aspekty korupčního jednání policistů Služby cizinecké policie České republiky*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Petr Soják, Ph.D.
- Herzogová, Z. *Policejní korupce - mediální téma, nebo každodenní realita?*, Policista č. 2. 2004
- MERTL, Vlastimil. *Korupční rizika v činnostech Policie ČR*. Praha, 2018. Absolventská práce. Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Praze. Vedoucí práce Mgr. Vlastimil Burian.
- Ministerstvo vnitra - *Příručka občanské obrany proti korupci*. 1. Praha: Themis, Tiskárana MV, p.o., 2000.
- *ROZKAZ policejního prezidenta č. 209*. 26.10.2015, Praha, 2015.
- *209. Rozkaz policejního prezidenta: interní protikorupční program Policie České republiky - příloha*. 26. října 2015. Praha: Policie ČR, 2015
- *Zpráva o činnosti inspekce za rok 2012*. 2013. Dostupné z: intranet Policie České republiky.
- *Zpráva o činnosti inspekce za rok 2013*. 2014. Dostupné z: intranet Policie České republiky.
- *Zpráva o činnosti inspekce za rok 2014*. 2015. Dostupné z: intranet Policie České republiky.
- *Zpráva o činnosti inspekce za rok 2016*. 2017. Dostupné z: intranet Policie České republiky.
- *Zpráva o činnosti inspekce za rok 2017*. 2018. Dostupné z: intranet Policie České republiky.

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
DI	Dopravní inspektorát
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
GPS	Global positioning system (globální polohový systém)
MV	Ministerstvo vnitra
MOP	Místní oddělení Policie
OHS	Oddělení hlídkové služby
PMJ	Policejní motorizovaná jednotka
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování

Seznam tabulek a grafů

Tabulky:

Tabulka č. 1: Klasifikace forem korupčního jednání

Tabulka č. 2 - určení stupně významnosti vlivu rizika

Tabulka č. 3 - rizika a opatření týkající se ochrany osobních údajů a poskytování informací

Tabulka č. 4 – služební zařazení respondentů

Tabulka č. 5 – věkové zastoupení respondentů

Tabulka č. 6 – délka služby u Policie ČR

Grafy:

Graf č. 1 - Již jste se v práci policisty setkal/a s korupčním jednáním?

Graf č. 2 – rozdělení odpovědí dle služebního zařazení respondentů.

Graf č. 3 - Byla Vám nabídnuta nějaká forma úplatku?

Graf č. 4 – rozdělení odpovědí dle služebního zařazení respondentů.

Graf č. 5 – Myslíte, že korupce u Policie ČR je běžným jevem?

Graf č. 6 – Nejčastější odpověď „spíše ne“, dle služebního zařazení respondentů v %.

Graf č. 7 – Byla na Vašem pracovišti v minulosti řešena korupce kolegů?

Graf č. 8 – Kladné odpovědi v procentech dle služebního zařazení.

Graf č. 9 – Pokud byste zjistil/a, že Váš kolega přijal úplatek, jak byste situaci řešil?

Graf č. 10 – Odpověď „situaci by řešil pouze s kolegou“ dle služebního zařazení

v procentech.

Graf č. 11 - Které útvary Policie ČR jsou podle Vašeho názoru z hlediska korupce nejproblematictější?

Graf č. 12 – Nejpočetnější odpověď dle služebního zařazení.

Graf č. 13 - Je na Vašem pracovním zařazení možnost k vzetí úplatku?

Graf č. 14 – Nejčastější odpověď dle služebního zařazení.

Graf č. 15 – Odpověď „ano“ dle služebního zařazení.

Graf č. 16 - Jaký je Váš názor na možnost odstranění korupčních příležitostí u Policie ČR?

Graf č. 17 – Nejčastější odpověď dle služebního zařazení.

Graf č. 18 - Myslíte, že školení policistů ve věcech korupčního jednání je dostatečné?

Graf č. 19 – Nejčastější odpovědi dle služebního zařazení.

Graf č. 20 - Zúčastnil/a jste se osobně nějakého protikorupčního školení?

Graf č. 21 – Proškolení dle služebního zařazení.

Graf č. 22 - Pokud jste se zúčastnil/a takového školení, bylo toto školení podle Vás přínosné?

Graf č. 23 – Nejčastější odpověď dle služebního zařazení.

Graf č. 24 - Hodnocení protikorupčních opatření respondenty

Graf č. 25 - Hodnocení protikorupčních opatření respondenty

Graf č. 26 - Myslíte, že veřejnost si Policie ČR váží a kladně hodnotí?

Graf č. 27 - Rozdělení nejčastější odpovědi dle služebního zařazení.

Přílohy:

Příloha 1: Dotazník ke zjištění postojů policistů ke korupčnímu jednání

Dotazník

Prosím o vyplnění tohoto dotazníku, ke zjištění postojů policistů ke korupčnímu jednání. Dotazník je anonymní a bude využit pouze pro zpracování bakalářské práce. Vždy volte pouze jednu odpověď.

Děkuji, prap. Vlastimil Mertl

1. Jakého jste pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

2. Jaké je Vaše služební zařazení?

- a) SKPV
- b) OOP, MOP
- c) OHS
- d) Jiné

3. Jaká je Vaše věková kategorie?

- a) Do 25 let
- b) Do 30 let
- c) Do 35 let
- d) Více

4. Kolik let sloužíte u Policie ČR?

- a) Do 5 let
- b) Do 10 let
- c) Do 15 let
- d) Více jak 15 let

5. Myslíte, že veřejnost si Policie ČR váží a kladně hodnotí?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne
- e) Nevím

6. Již jste se v práci policisty setkal/a s korupčním jednáním?

- a) Ano
- b) Ne

7. Byla Vám nabídnuta nějaká forma úplatku?

- a) Ano
- b) Ne

- 8. Byla na Vašem pracovišti v minulosti řešena korupce kolegů?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
- 9. Myslíte, že korupce u Policie ČR je běžným jevem?**
- a) Určitě ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Určitě ne
 - e) Nevím
- 10. Které útvary Policie České republiky jsou podle vašeho názoru z hlediska korupce nejproblematičtější?**
- a) OOP / MOP
 - b) SKPV
 - c) Dopravní služba
 - d) OHS
 - e) Jiná
- 11. Pokud byste zjistil/a, že Váš kolega přijal úplatek, jak byste situaci řešil?**
- a) Pouze s kolegou
 - b) Oznámením přímému nadřízenému
 - c) Situaci bych neřešil
- 12. Je na Vašem pracovním zařazení možnost k vzetí úplatku?**
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Ne
- 13. Jaký je Váš názor na možnost odstranění korupčních příležitostí u Policie České republiky?**
- a) Zvýšení platu policistů
 - b) Zvýšená kontrola policistů
 - c) Zlepšení pracovních podmínek
 - d) Jiný způsob, uveďte Váš nápad

14. Myslíte, že školení policistů ve věcech korupčního jednání je dostatečně účinné?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne
- e) Nevím

15. Zúčastnil jste se osobně nějakého protikorupčního školení?

- a) Ano
- b) Ne

16. Pokud jste se zúčastnil takového školení, bylo toto školení podle Vás přínosné?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne
- e) Nevím

17. Jak byste hodnotil uvedená protikorupční opatření, přiřaďte číselné pořadí od nejužitečnějšího – 1, po nejméně – 6.

- a) Kamery ve vozidlech a na uniformách policistů -----
- b) Pravidelné změny složení hlídky -----
- c) Důkladná kontrola nadřízeným pracovníkem -----
- d) GPS ve vozidlech -----
- e) Zkouška spolehlivosti -----
- f) Protikorupční školení-----